

Qorti ta' l-Appell
(Kompetenza Inferjuri)

Imħallef Anthony Ellul

Appell numru:- 82/2018

**Wara d-Deciżjoni ta' l-Arbitru Għas-Servizzi Finanzjarji
fil-Każ Nru. 448/16 tat-12 ta' Ġunju 2018 fl-ismijiet:**

**Louis P. Naudi bin-numru tal-karta tal-identità 794043M f'ismu proprju
u f' isem hutu Stephen Naudi (K.I. 1021846M)
u Angele Naudi (K.I. Nru 299452M)
(appellat)**

vs

**GlobalCapital Financial Management Ltd (C-30053)
(appellanti)**

21 ta' Ottubru, 2019

1. **Is-sentenza tikkonċerna appell ta' GlobalCapital Financial Management Ltd minn deciżjoni mogħtija mill-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji fit-12 ta' Ġunju 2018 u li permezz tagħha laqa' l-ilment ta' Louis P. Naudi f'ismu proprju u f'isem hutu Stephen Naudi u Angele Naudi rigward investimenti li huma kienu għamlu permezz is-soċjetà appellanti fil-prodotti *Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR-QI u Lifemark S.A. Secure Income Bond 4 GBP-QI*.**
2. Fil-qosor, il-proċeduri quddiem l-Arbitru żvolgiew kif ġej:
  - 2.1. Permezz ta' ilment li wasal fl-uffiċċju tal-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji fis-6 ta' Ottubru 2016, l-appellat *'pro et nomine'* limenta fir-rigward tal-prodott ***Lifemark SA – Secure Income Bond*** mibjugħ lil mis-soċjetà appellanti. Jgħid li dan sar b' *'qerq fil-bejgħ lil persuni anzjani bl-assigurazzjoni li "kif jidher mit-Titlu dawn huma secure"*. Talab għalhekk *'il-flus kollha nvestiti'*

salv ir-rikavat mingħand il-likwidaturi barranin. Dan kollu għe spjegat aktar fit-tul f' ittra ndirizzata lill-Arbitru b' numru ta' dokumenti annessi magħha¹ permezz ta' liema talbu lill-Arbitru:

(i) Jiddikjara li l-kumpanija konvenuta agjixxiet b'mod skorrett u qarrieqi għaliex il-komportament tagħha jikkwalifika bħala prattika kummerċjali ngusta u qarrieqa fil-konfront tagħna l-aħwa Louis, Stephen u Angele Naudi;

(ii) Jiddikjara li l-kumpanija konvenuta tat parir ħazin u agjixxiet b'nuqqas ta' ħila u sengħa u/jew traskuraġni u/jew negligenza grossolana fit-twettieq tal-inkarigu tagħha kif ukoll nuqqas ta' ħarsien tad-dmirijiet fiduċjarji u tal-Guidelines u Regolamenti dwar l-investimenti tal-MFSA fil-konfront tal-esponenti aħwa Naudi meta sar il-bejgħ tal-investment surriferiti;

(iii) Tiddikjara li l-kumpens tal-esponenti aħwa Naudi għe kaptat mill-kumpanija konvenuta b'egħmil doluż u ngann adoperat għad-dannu tagħhom mir-rappreżentanti tal-istess kumpanija konvenuta, kif ukoll kien riżultat ta' żball materjali pprovokat mill-intimat fuq it-tip u l-kwalità ta' prodott li fiha huma kienu qegħdin jinvestu u t-tip ta' servizz ta' investment li l-kumpanija konvenuta kienet qed tagħti lill-esponenti, u li għalhekk l-kunsens tagħhom kien vizjat u allura ma jiswiex fil-liġi;

(iv) Konsegwentement tiddikjara illi l-kumpanija konvenuta hija responsabbli fil-konfront tal-esponenti, għat-telf tal-flus kif ukoll għad-danni kollha li huma sofrew per konsegwenza tal-premess;

(v) Tillikwida l-ammont tat-telf u danni sofferti, occorrendo bin-nomina ta' periti nominandi, mill-esponenti aħwa Naudi;

(vi) Tikkundanna lill-kumpanija konvenuta sabiex tħallas lil kull wieħed mill-esponenti l-ammont hekk likwidat.'

2.2. Il-provditriċi tas-servizz, filwaqt li elenkat il-fatti riżultanti lilha, wiegħbet permezz tas-segwenti eċċezzjonijiet li ngħataw mingħajr preġudizzju għal xulxin:

2.2.1. In linea preliminarj:

- l-ilmentatur irid iġib prova li fil-mument li għe ntavolat l-ilment ħutu Angele u Stephen Naudi ma kienux Malta u li huwa kellu prokura appożita biex jintavola l-ilment a nom tagħhom ukoll. Fin-nuqqas (i) Angele u Stephen Naudi m' għandhomx *locus standi* f' dawn il-proċeduri u (ii) l-ilment ma jistax jiġi milqugħ inkwantu l-ġudizzju ma jistax ikun wieħed integru;

---

¹ Fol. 7 et seq.

- l-ilmentatur ressaq żewġ forom ta' talbiet: waħda għal rifiżjoni tal-ammont investit kif imfisser fil-formola tal-ilment u l-oħra konsistenti f' serje ta' talbiet konfużjonarji f' '*Dok 1*' liema dokument għandu jiġi sfilzat. F' kull każ, tirriżerva li tesponi ulterjorment f' każ li l-ilmentatur jiċċara l-ilment tiegħu;
- l-azzjoni hija preskritta a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta;
- l-azzjoni hija ukoll preskritta a tenur tal-artikolu 2156(f) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta;
- l-azzjoni hija perenta a tenur tal-artikolu 1222(1) et. seq tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta inkwantu l-ilmentatur qiegħed jallega qerq u/jew vizzju tal-kunsens;
- l-ilment irid jiġi ċċarat għaliex m' huwiex ċar: hemm ħjiel ta' allegazzjoni ta' *misselling*, hemm ħjiel ta' allegazzjoni ta' qerq u b' hekk vizzju tal-kunsens;
- m' hijiex leġittimu kontraddittur tal-ilmentatur peress li hija s-socjetà *Lifemark S.A.* li għandha twieġeb għat-talbiet tal-ilmentatur;
- il-*casus*, stante li kwalunkwé telf li setgħu ġarrbu l-ilmentaturi huwa direttament u/jew indirettament ir-riżultat ta' kriżi finanzjarja li d-Dinja daħlet fiha fl-2008.

2.2.2. Fil-mertu wiegħbet illi:

- huwa ċar li l-ilment jitratta effettivament kwistjoni ta' telf fl-investment u għalhekk *qua* intermedjarja ma tistax tinsab responsabbli stante li l-investment ma kienx ġestit minnha;
- it-talbiet attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante li t-telf f' investment ma jgibx waħdu r-responsabilità awtomatika u/jew vikarja tal-fornitur tas-servizz iżda jrid jiġi mputat xi tort attribwibbli lill-fornitur tas-servizz. Tiċhad li hija tat xi servizz jew parir ħażin l-ilmentaturi u mhux minnu li kienet traskurata, negligenti, li ma qdietx id-doveri tagħha bħala bonus pater

familias jew li qarrqet bi kwalunkwé mod lill-ilmentatur jew ħutu;

- mhux minnu li hija tat parir ħazin fid-19 ta' Awissu 2008;
- appartu li għad trid issir prova tad-dannu jew telf verament soffert mill-ilmentaturi, ma jsegwix li hija responsabbli għad-dannu minnu allegatament soffert. Dan appartu, tenut kont l-andament tas-swiegq finanzjarji fiż-żmien in kwistjoni, l-ilmentaturi lanqas ma jistgħu jippretendu li kieku l-ilmentatur nvesta flusu f'investiment ieħor il-kapital kien ser jibqqa sħiħ.

2.3. Fis-seduta tas-16 ta' Jannar 2017, l-Arbitru kkonċeda terminu ta' ħmistax-il jum lill-ilmentatur sabiex jintavola lment ġdid peress li dak minnu magħmul ma kienx ċar biżżejjed b' dan illi l-ilment kif intavolat ma jibqax *in vigore*. Konsegwentement ikkonċeda ukoll żmien lill-provditrici tas-servizz biex twieġeb mill-ġdid.

2.4. Permezz ta' rikors intavolat fit-30 ta' Jannar 2017, l-ilmentatur fisser l-ilment tiegħu mill-ġdid u ressaq is-segweni talbiet quddiem l-Arbitru:

(i) Jiddikjara li s-soċjetà intimata aġixxiet b'nuqqas ta' ħila u sengħa u/jew traskuraġni u/jew negliġenza fit-twettieq tal-inkarigu tagħha kif ukoll nuqqas ta' ħarsien tad-dmirijiet fiduċjarji u tal-Guidelines u Regolamenti dwar l-investimenti tal-MFSA fil-konfront tal-rikorrenti meta sar il-bejgħ tal-investiment surriferiti;

(ii) Jiddikjara li s-soċjetà intimata naqset milli teżegwixxi l-obbligi mposti fuqha mil-liġi u/jew mill-kuntratt iffirmit mar-rikorrenti;

(iii) Konsegwentement jiddikjara illi s-soċjetà intimata hija responsabbli fil-konfront tar-rikorrenti, għad-danni konsistenti fit-telf tal-investiment u l-qliġħ li ġie mtellef lilhom per konsegwenza tal-premess;

(iv) Jillikwida l-ammont tat-telf u danni sofferti, occorrendo bin-nomina ta' periti nominandi;

(v) Jikkundanna lis-soċjetà intimata sabiex tħallas lil kull wieħed mir-rikorrenti l-ammont hekk likwidat.'

2.5. Is-soċjetà intimata pprezentat twegiba ulterjuri fit-13 ta' Frar 2017 permezz ta' liema eċċepiet:

'1. Illi l-eċċepjenti qegħda tirtira t-tieni u s-sitt eċċezzjonijiet tagħha kontenuti fir-risposta oriġinali tagħha in vista tar-rikors intavolat mill-ġdid mill-ilmentatur;

2. Illi l-eċċepjenti żżomm ferm l-eċċezzjonijiet kollha l-oħra tagħha;

3. Illi ulterjorment, b' referenza għall-ewwel u t-tieni talba, f' każ li dan jintlaqgħu jigi ppreċiżat li r-rimedji li jista' jagħti l-Arbitru Għas-Servizzi Finanzjarji ai termini ta' l-Artikolu 26 tal-Kap. 555 tal-Liġijiet ta' Malta jeskludi l-ħlas ta' kwalunkwé forma ta' kumpens sakemm ma tingiebx prova li tali nuqqasijiet kienu l-kawża prossima tat-telf effettiv, u għaldaqstant it-tielet, ir-raba' u l-ħames talba għandhom jigu respinti, u semmai għandu jingħata rimedju ieħor kif tiddisponi l-Liġi.'

2.6. B' sentenza mogħtija fit-12 ta' Ġunju 2018, l-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji ddeċieda kif ġej:

'Eccezzjonijiet preliminari:

Fil-ewwel eccezzjoni il-provditur tas-servizz jghid illi trid issir prova li meta l-ilmentatur ipprezenta l-ilment hutu ma kienux f'Malta peress li kellu prokura biex jintavola dan l-ilment f'isimhom; u wkoll li, galadarba huma kienu f'Malta, ghalhekk, ma setax jipprocedi f'isimhom u, allura, l-gudizzju mhux integru.

... din l-eccezzjoni qed tigi michuda u Stephen Naudi u Angele Naudi ghandhom jitqiesu wkoll partijiet f'dan il-kaz hekk kif rapprezentati minn huhom, Louis P. Naudi.

Eccezzjonijiet dwar preskrizzjoni

Il-provditur tas-servizz qed jaghti tlett eccezzjonijiet dwar preskrizzjoni, ibbazati fuq l-Artikoli 1222(1), 2153 u 2156(f) tal-Kodici Civili.

...

L-ewwel eccezzjoni dwar preskrizzjoni hija a bazi tal-Artikolu 2153 tal-Kap. 16.

... Galadarba r-rimedju mitlub mhux indipendenti minn obligazzjoni kuntrattwali, il-preskrizzjoni a bazi tal-Artikolu 2153 ma tistax tirnexxi u qed tigi michuda.

...

Eccezzjoni ohra hija ibbazata fuq l-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16. L-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16 jipprovdi li l-preskrizzjoni ta' hames snin ...

... l-Arbitru qed jichad ukoll din l-eccezzjoni.

Dwar l-eccezzjoni a bazi tal-Artikolu 1222(1) tal-Kodici Civili, peress li dan jittratta dwar kazi fejn tkun qed tintalab ir-rexissjoni ta' obligazzjoni, u f'dan il-kaz mhux qieghed jintalab dan, din l-eccezzjoni qieghda wkoll tigi michuda.

Dwar l-eccezzjoni li l-provditur tas-servizz m'huwiex il-legittimu kontradittur ghax kien biss intermedjarju, l-Arbitru ser jichadha ghal dawn ir-ragunijiet ...

...

Ma hemm l-ebda kaz ta' casus; u l-provditur tas-servizz mhux qed jigi mfittex ghaliex huwa kien qed jiggstixxi l-prodotti de quo izda ghaliex qed jallegaw li, bhala Licence Holder mill-MFSA, huwa bieghilhom prodotti b'mod hazin u kiser l-obbligi kuntrattwali magħhom.

Fil-Mertu

... l-Arbitru huwa konvint li l-ilment huwa wiehed ekwu, gust u ragonevoli u qed jilqghu sakemm dan huwa kompatibbli ma' din id-decizjoni.

Ghaldaqstant, ai termini tal-Artikolu 26(3)(c) (iv) tal-Kap. 555 tal-Ligijiet ta' Malta, l-Arbitru jordna lil GlobalCapital Financial Management Ltd. thallas lil Louis P. Naudi, lil Angele Naudi u lil Stephen Naudi, solidament bejniethom, is-somma ta' wiehed u hamsin elf ewro (€51,000) investiti fil-Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR-QI, u tnax-il elf, mitejn u sitta u sebghin liri sterlini (GBP 12,276) investiti fil-Lifemark S.A. Secure Income Bond 4 GBP-QI, jew l-ekwivalenti fl-ewro, u minn dawn is-somom jitnaqqas kwalunkwe rikavat li l-ilmentaturi setghu irceview.

Bl-imghax legali mid-data ta' din id-decizjoni sad-data tal-hlas effettiv.

L-ispejjez legali ta' dan il-kaz huma għall-provditur tas-servizz.'

3. Minn din id-decizjoni appellat is-soċjeta intimata u provditur u lmentat:
  - i. Rigward l-ewwel eċċezzjoni tagħha, l-Arbitru kien żbaljat meta rritjena li l-ilment huwa integru u kellu jiċhad it-talbiet tal-ilmentaturi fuq il-bażi li hemm nuqqas ta' integrità tal-ġudizzju;
  - ii. L-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji applika ħażin il-liġi dwar il-preskrizzjoni u qies b'mod ugwalment żbaljat meta t-termini jibdedw jiddekorru, b' dan illi l-azzjoni odjerna kellha tiġi dikjarata preskritta u għaldaqstant hija kellha tiġi liberata mill-osservanza tal-ġudizzju;
  - iii. L-Arbitru naqas milli jqis it-8 eċċezzjoni tagħha, cioè l-effett tal-kriżi finanzjarja dinjija li faqqgħat ftit granet wara li l-investment ġie akkwistat, li dan effettivament jikkostitwixxi casus;
  - iv. Irrispettivament minn kwalunkwé ksur regolatorju li seta' ġie ravviżat, l-Arbitru naqas milli jindaga x'kien in-ness kawżali għat-telf lamentat mill-ilmentaturi u jekk tali telf effettivament seħħ minħabba tort imputabbli lilha;
  - v. Anke kieku kellu jirrizulta xi ksur regolatorju, ir-rimedju mogħti mill-Arbitru ma kellux jinkorpora ħlas favur l-ilmentaturi konsistenti f' dak effettivament mitluf minnhom;
  - vi. L-Arbitru żbalja meta ċaħad l-eċċezzjoni tal-legittimu kontradittur;
  - vii. Il-konklużjoni tal-Arbitru fil-mertu hija bbażata fuq apprezzament ħażin tal-fatti u l-provi miġjuba quddiemu.

4. Flimkien mal-appell tagħha, l-appellanti ppreżentat is-segwenți dokumenti a tenur tal-artikolu 145 tal-Kap.12:
  - 4.1. **Dok MDF** – Relazzjoni tal-espert Michael Desmond Fitzgerald rigward l-investiment *Lifemark Secure Income Bond Issue 3*;
  - 4.2. **Dok DH** – Rapport dwar il-prodott '*Lifemark S.A. Secure Income Bond*' (*SIB*) intitolat '*Product review by Debbie Harrison, Senior Visiting Fellow of the Pensions Institute at Cass Business School and contributor to the Financial Times.*';
  - 4.3. **Dok AA** – Itra tal-1 ta' Awissu 2008;
  - 4.4. **Dok SIB** – *Brochure / Prospett tas-Secure Income Bond.*
5. A tenur tad-digriet ta' din il-Qorti tal-10 t' April 2019, il-partijiet ippreżentaw ukoll noti konċiżi biex jispjegaw b' mod konċiż l-aggravji u t-twegibiet rispettivi tagħhom.

Konsiderazzjonijiet:

Preliminari

6. Fl-ewwel parti tat-twegiba tal-appellati jingħad li bħala regola ġenerali l-appell huwa biss reviżjoni tal-proċess tal-prim' istanza b' dan illi din il-Qorti m' għandies tiddisturba l-apprezzament tal-provi żvolt mill-Arbitru sakemm ma jirriżultawx raġunijiet gravi li jwassluha għall-konvinzjoni li altrimenti se tiġi kkawżatha ingustizzja manifesta.
7. F' dan il-kuntest, hu magħruf li din il-Qorti ma tiddisturbax legġerment id-diskrezzjoni tal-prim' istanza. Il-Qorti tal-Appell (Superjuri) fis-sentenza ***Dr Frank Portelli vs Dr Josella Farrugia nomine et*** tad-19 ta' Lulju, 2019, qalet:

"13. Illi din il-Qorti ttenni li meta jitqajjem quddiemha aggravju ta' appell li jolqot l-apprezzament tal-provi li jkun sar minn qorti tal-ewwel grad, hi tħares b'reqqa lejn l-istedina li tkun qiegħda ssirilha biex tagħmel valutazzjoni tagħha ta' dawk il-provi minflok dik tal-ewwel Qorti. Għalkemm din il-Qorti għandha tara u tifli dik il-valutazzjoni, m'għandhiex taqbad u twarrabha jekk ma jkunx hemm raġunijiet tabilhaqq serji biex tagħmel dan. Il-funzjoni ta' reviżjoni li trid tagħmel din il-Qorti ma jwasslu bilfors biex twarrab id-diskrezzjoni tal-eżercizzju tal-apprezzament tal-provi li jkun sar mill-ewwel Qorti bħallikieku ma sar xejn. Għall-kuntrarju, jekk jirriżulta li l-apprezzament tal-provi li jkun sar mill-ewwel Qorti huwa wieħed

sostnut mill-provi li jinsabu fl-atti, u li l-konklużjonijiet tas-sentenza appellata jkunu s-sintezi tar-raġunament mibni fuq dawk il-provi u tħaddim xieraq tal-liġi dwarhom, din il-Qorti ma twaqqax dik id-diskrezzjoni”.

8. Principju li din il-Qorti se tħaddan fl-eżami tal-aggravji tas-soċjetà appellanti.
9. L-appellati jikkritikaw ukoll il-fatt li l-ewwel, it-tieni u s-sitt aggravji huma fil-maġġior parti identiċi għan-nota ta' sottomissjonijiet ippreżentata mill-appellanti quddiem l-Arbitru. Ġustament jikkontendu li l-appellanti kellha tuża ċertu ċirkospezzjoni f' dan ir-rigward u tindirizza speċifikament l-aggravju tagħha mid-deċiżjoni tal-Arbitru kkontestata permezz tal-proċeduri odjerni.
10. Bla dubju, din il-Qorti se tqis l-aggravji tal-appellanti limitatament fil-kuntest tad-deċiżjoni appellata.
11. L-appellati jilmentaw ukoll mill-fatt li flimkien mar-rikors tal-appell in dizamina ġew eżebiti diversi dokumenti li qatt ma ġew eżebiti quddiem l-Arbitru. Tikkwota ġurisprudenza fis-sens li din il-Qorti m'għandiex, bħala regola, tqis provi li ma ngibux quddiem il-qorti tal-ewwel grad għax jekk tagħmel hekk tkun qed iċċaħħad il-partijiet mill-benefiċċju tad-*doppio esame*. Dan aktar u aktar fil-kuntest tal-fatt li l-appellati ma ġewx notifikati bid-dokumenti annessi mar-rikors tal-appell.
12. **F'dan ir-rigward, in linea ma' dak deċiż f'appelli oħra minn deċiżjonijiet tal-Arbitru kontra l-appellanti odjerna li ġew trattati ukoll fis-seduta tat-3 ta' Ġunju 2019, din il-Qorti mhix sejra tiegħu konjizzjoni tad-'Dok MDF' preżentat mar-rikors tal-appell inkwantu tali dokument jammonta għal prova ġdida li l-appellanti kellha kull opportunità tippreżenta fl-istadju tal-ġbir tal-provi quddiem l-Arbitru u ma tirriżulta l-ebda raġuni valida għaliex tali prova ma saritx qabel.**
13. L-appellati fissan għalfejn id-deċiżjoni appellata hija ġusta u timmerita konferma.

Il-Fatti.

14. Din il-Qorti hija tal-fehma li qabel kull kunsiderazzjoni legali, jeħtieġ li jsir sunt tal-fatti saljenti li jirriżultaw mill-atti:
  - Permezz tal-affidavit tiegħu l-appellat xehed² li fl-2008 ċertu Daniela Farrugia Randon, li dak iż-żmien kienet *Financial Planning Officer* mal-appellanti,

---

² Fol. 68 et seq.

ċemplitlu u talbitu sabiex titkellem miegħu u ma' ħutu Stephen u Angele Naudi dwar investiment ta' 50% f'*Friends Provident Ground Rent Income Fund Seris 2* li kienu wirtu mingħand missierhom. Il-50% l-ieħor kien jappartjeni lit-tieni mara ta' missierhom u użufruttwarja tiegħu Karmen Naudi Azzopardi. Igħid li l-imsemmija Daniela Farrugia Randon insistiet li tiltaqa' magħhom u għalhekk saret laqa' fid-dar tiegħu f'Tas-Sliema. Matul din il-laqa' nfirmathom li '*kien hemm probabbiltà kbira li xi units mis-sehem tagħhom kienu se jiġu mnaqqra*' favur l-użufruttwarja għal xi raġuni teknika li ma jiftakarx u b'hekk tagħathom parir biex joħorġu minn *Friends Provident Ground Rent Income Fund Seris 2* 'against a one time exit fee ta' 3000 liri sterlini u biex ir-rikavat tinvestijulna parti fil-Lifemark S.A Secure Income Bond Fund Issue 4 denominat f'munita Sterlina u parti fil-Lifemark S.A Secure Income Bond Issue 3 denominat f' munita Euro'. Jiftakar li kien staqsiha jekk kienx aħjar li jinvestu kollox fi Stocks tal-Gvern Malti, '*izda hi baqgħet tinsisti magħna u assiguratna li kif kien jindika t-titolu tal-Investment propost dan kien wieħed 'Secure'*'. Konsegwentement iffiraw xi karti li hija kienet ħadet magħha u sussegwentement baqgħtilhom kopja tal-istess biż-żieda tal-firma tagħha u xi kaxxex ittikjati. B'kollox investew 12,276 units f'munita Sterlina u 51,000 units fil-munita Euro.³ Inizjalment kienu jirċievu l-imgħaxijiet fis-sena regolament permezz ta' *cheques* li huma kienu jgħaddu lill-użufruttwarja izda fl-2010, ħabta u sabta, ġew infurmati mill-intimata li l-Lifemark SA kienet waqfet tħallas l-imgħaxijiet u li r-regolatur fil-Lussemburgu kien qabbad amministraturi sabiex jieħu ħsieb il-*management* tal-kumpanija Lifemark SA. Igħid li ġew infurmati ukoll li l-investment kien ġie sospiż. Jiddikjara li dan kien xokk kbir għalihom għaliex ma stennewx dan kollu. Żied li għalkemm jifhmu li l-valur ta' investiment jista' jitla u jinżel, qatt ma basru li dan l-investment seta' b'xi mod jispiċċa fix-xejn u dan speċjalment in vista tal-kliem li kienet qaltilhom ir-rappreżentanta tal-intimata. Wara li saru jafu bl-akkadut ikkuntattjaw lill-intimata izda ma sabux ko-operazzjoni u ma ngħatawx l-informazzjoni minnhom mitluba. Għalhekk beda jinvestiga dwar il-kwistjoni u sar jaf li l-investment tagħhom ma kienx kopert minn xi Compensation Scheme u li dan kien prodott kumpless u ntiż għall-investituri ta' esperjenza minħabba fir-riskji partikolari li kien iġorr u li huma ma kienux a konoxxenza tagħhom stante li r-riskji u l-karatteristiċi li ġew spjegati lillhom kienu totalment differenti min dak li fir-realtà kien l-investment fil-Lifemark. Jhoss għalhekk li l-intimata naqset milli taqdi l-aktar standard bażiku ta' diliġenza ta' *bonus pater familias*. Jgħid ukoll li '*bħala entita liċenzjata mill-MFSA kellha ta' kuljum timmoniterja is-sitwazzjoni*

---

³ Dok LN4 a fol. 83 et seq.

*finanzjarja tal-klijenti tagħha biex jilqgħu minn kmieni għal kull eventwalità u mhux kif ġara meta l-affarijiet kienu diġa f'żiema u bħal sajjetta fil-bnazzi ġejna mgħarrfa liż-żewġ investimenti kienu 'in liquidation'. Jilmenta li l-appellanti kellha l-mezzi biex tinfirmahom qabel ma kien tard wisq u dan m'għamlitux u b' hekk ikkaġunatilhom danni ngenti konsistenti f' €51,000 u STG12,276 investment inizzjali u STG3,000 sabiex ħarġu mill-*Friends Provident* u xtraw l-investment fil-*Lifemark*. Minn dawn iridu jitnaqqsu s-sommom ta' €7,882.65 u STG1,947.67 li huma rċewew mingħand il-likwidaturi barranin. Jirreferi ukoll għall-fatt li kien sar ilment mal-MFSA⁴;*

- Pemezz ta' affidavit,⁵ Angele Naudi kkonfermat l-kontenut tal-affidavit ta' ħuha Louis Naudi u li hija u ħuha Stephen kienu awtorizzawh sabiex jistitwixxi l-proċeduri odjerni f' isimhom ukoll;
- Ġie pprezentat ukoll l-affidavit ta' Stephen Naudi⁶ fejn jikkonferma kemm l-kontenut tal-affidavit ta' ħuh Louis Naudi kif ukoll li huwa u oħtu Angele kienu awtorizzawh sabiex jistitwixxi l-proċeduri odjerni f' isimhom ukoll;
- Da parti tal-appellanti xehed Michael Schembri, MLRO u *compliance manager*, abbażi tal-*file* relattiv. Jgħid li l-investimenti li saru mill-appellati f' ***Lifemark S.A. Secure Income Bond Issue 3 EUR-QI*** u ***Lifemark S.A. Secure Income Bond Issue 4 GBP-QI*** saru tramite l-appellanti biss bħala intermedjarja li ma kinitx qed tagħxi bħala prinċipal. Żied li l-punti prinċipali tad-diskussjoni li tkun saret meta ingħata s-servizz tal-investment jinsabu elenkati fil-*File Notes* datati 23 ta' Lulju 2008 u 9 ta' Settembru 2008 eżebiti bħala '**Dok MS1i u Dok MS1ii**⁷ rispettivament, liema dokument ġie ffirmat mill-ilmentaturi. Jgħid li bil-firma tagħhom l-appellati kkonfermaw li kienu jafu li l-investment jista' jogħla kif ukoll jinżel u li jista' jkun ukoll illi huma jirkupraw lura anqas mis-somma investita minnhom, kif ukoll li l-passat mhux garanzija tal-futur. Iżid li dak iż-żmien l-MFSA kienet tippermetti li sa fejn hu possibbli l-informazzjoni fil-*File Note* tkun *in a standard form*. Jgħid ukoll li Louis u Stephen Naudi huma t-tnejn *accountants*. Żied li l-ilmentaturi kienu ilhom klijenti tagħha minn Jannar tal-2008 u tramite l-intervent tagħha bħala intermedjarja kienu nvestew f' prodotti oħra⁸ li ma kienux garantiti u kellhom l-koll element ta' riskju. Jgħid li lanqas huwa minnu li ż-żewġ investimenti fil-*Lifemark S.A. Secure Income Bond* fiż-żmien li fih saru l-investimenti kien

⁴ **Dok LN1** a fol. 73 *et seq.*

⁵ **Dok AN2** a fol. 97

⁶ **Dok AN2** a fol. 98

⁷ Fol. 104 u 105

⁸ **Dok MS2i, Dok MS2ii, Dok MS3, Dok MS4i, Dok MS4ii u Dok MS4iii** a fol. 106 *et seq.*

wieħed riskjuż ħafna iżda fil-fatt kien konformi mal-attitudni ta' riskju tal-imentaturi bħala *'Quite adventurous with a reasonable amount of risk'*.⁹ Jgħid li l-intimata qdied id-doveri tagħha bħala intermedjarja billi fil-5 ta' Marzu 2010 u f' Lulju 2010, bħala intermedjarja, baġtet ċirkolari/ittra lill-investituri kollha fejn infurmathom li b' dak li kien qiegħed jgħri.¹⁰ Ikkonferma ukoll li *s-security trustee* ħallas xi ammonti lill-imentaturi.¹¹ In-kontro-eżami¹² kkonferma inolté li qatt ma tkellem ma Daniela Farrugia Randon fuq il-każ u mexa fuq dak li sab fil-*file*. Jirriżultalu ukoll li l-investimenti ta' l-imentaturi li għamel referenza għalihom fl-affidavit tiegħu, kollha ġejjin minn wirt;

- Da parti tiegħu, Louis Naudi in kontro-eżami¹³ ċaħad li hu u huħ *accountants*. Jgħid iżda li huwa kien *senior civil servant* li kien pensjonant meta sar l-investment in kwistjoni. Illum huwa *Chairman* tal-*Public Service Commission*. Huħ, min-naħa l-oħra, kien jaħdem ma' *Farsons* fil-Marketing. Għalkemm jaqra u jifhem bl-Ingliż ma jifhimx kliem tekniku. Ikkonferma li qara u ffirmat l-*file notes* a fol. 104 u 105 iżda l-kliem tekniku ma fehmux. Jgħid ukoll li Farrugia Randon ma kinitx immarkat il-kaxex fl-*file notes* dak il-ħin stess, iżda kienet baġtitlu kopja tagħhom bil-kaxex ittikkjati wara. Ikkonferma li rċieva l-ittri tal-intimata ta' Marzu u Lulju 2010 u li kellu u għad għandu l-investimenti li ssemmi l-intimata. Mistoqsi għamilx xi ittra ufficjali bil-Qorti jgħid li le;
- Stephen Naudi in kontro-eżami¹⁴ da parti tiegħu qal li ma qrax id-dokumenti qabel ma ffirmahom għaliex kellu fiduċja sħiħa f' dak li qaltlu Farrugia Randon li kienet qaltlu li l-investment kien *secure*. Jgħid li jaf li investment jista' jitle' u jinżel u fehem li seta' jieħu anqas minn dak li nvesta pero jilmenta li frott il-parir ħażin ta' Farrugia Randon tilef ammont kbir u saru jafu biss meta kien tard wisq. Jgħid li Farrugia Randon kienet qaltlihom jagħmlu l-*iswitch* mill-*Friends Provident* għal-*Lifemark* għax dik tal-ewwel ma kinitx sejra tajjeb u qagħdu fuq il-parir tagħha. Ikkonferma ukoll li hija speċifikament semmiet il-*Lifemark* u ma semmitlihomx prodotti oħra.

---

⁹ Hawnhekk ix-xhud jirreferi għal **Dok B** ipprezentat mar-risposta tal-intimata, liema dokument, għalkemm verament saret referenza għalih fl-elenku tad-dokumenti tal-imsemmija risposta, ma jinsabx allegat mal-istess u mhommx kopja tiegħu in atti

¹⁰ **Dok MS5i** u **MS5ii** a fol. 234 u 235, **Dok MS6i** u **MS6ii** a fol. 236 u 237

¹¹ **Dok MS7 – MS 11 u MS12 sa MS16** a fol. 238 et seq.

¹² Fol. 258 et seq.

¹³ Fol. 255 - 256

¹⁴ Fol. 260

L-Ewwel Aggravju

15. L-ewwel aggravju tal-appellanti jirreferi għall-ewwel eċċezzjoni tagħha. Tgħid li l-Arbitru kien żbaljat meta rritjena li l-ilment huwa integru u tinsisti li kellu iżda jiċċad it-talbiet tal-ilmentaturi fuq il-bażi li hemm nuqqas ta' integrità tal-ġudizzju.
16. Fir-rigward, il-kunsiderazzjonijiet tal-Arbitru kienu s-segwenti:

'Fl-ewwel eccezzjoni il-provditur tas-servizz jgħid illi trid issir prova li meta l-ilmentatur ipprezenta l-ilment hutu ma kienux f'Malta peress li kellu prokura biex jintavola dan l-ilment f'isimhom; u wkoll li, galadarba huma kienu f'Malta, għalhekk, ma setax jipprocedi f'isimhom u, allura, l-ġudizzju mhux integru.

L-Arbitru jrid, qabel xejn, jiccara l-pozizzjoni legali ta' ilment quddiem l-Arbitru. Skont il-Kap. 555 tal-Ligijiet ta' Malta, il-proceduri quddiem l-Arbitru huma informali tant li anke jista' jinbeda kaz b'sempliciment ittra. Dawn il-proceduri m'humiex regolati bil-Kodici Civili jew bil-Kodici tal-Organizzazzjoni u Procedura Civili hliet fejn il-legizlatur jirreferi għalihom specificament fl-istess Kap. 555. Perezempju, bhal ngħidu ahna, fil-kaz tal-preskrizzjoni jew f'kazi fejn hemm rimedji kawtelatorji jew fi drittijiet u obbligi tax-xhieda quddiem l-Arbitru. Mill-bqija, m'hemm il-formalità bhal fil-kaz ta' rikors guramentat quddiem il-Qorti.

Għalhekk, ir-referenza għall-Artikolu 1866 tal-Kodici Civili u l-Artikolu 786 tal-Kap. 12, ma kienux mahsuba għall-proceduri odjerni. Tant li fid-definizzjoni ta' 'partijiet' il-ligi tgħid hekk:

"partijiet", fir-rigward ta' ilment, tfisser il-parti li tkun qed tagħmel l-ilment, il-provditur tas-servizzi finanzjarji li kontribwiku sar l-ilment, u kull persuna oħra li fil-fehma tal-Arbitru għandha tigi ttrattata bħala parti fl-ilment'.

F'dan il-kaz gie ppruvat li kemm Stephen Naudi kif ukoll Angele Naudi huma hut Louis P. Naudi, li kollha wirtu l-flus investiti mingħand missierhom u li, bl-awtorizzazzjoni tagħhom, huwa għamel dan l-ilment f'isimhom ukoll. Tant li huma għamlu l-affidavits tagħhom u spjegaw kif l-investment kien sar f'isimhom ukoll. Għalhekk, ai termini tal-Artikolu 2 tal-Kap. 555, l-Arbitru jifhem li huma wkoll għandhom jitqiesu bħala parti f'dan il-kaz għax huwa kjarment ippruvat li huma kienu parti minn dan l-investment, u kjarment jidher ukoll li awtorizzaw lil hohom jilmenta f'isimhom ukoll.

Irid jigi pprecizat ukoll li l-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji m'huwiex qorti, u l-pratticità ingħatat supremazija mil-legizlatur kemm meta ipprova li l-Arbitru għandu jistabbilixxi l-procedura hu (sakemm jigu osservati l-principji ta' gustizzja naturali) u kemm meta obbliga lill-Arbitru jara li l-proceduri jkun 'informali, ekonomici u mhaffa'.

17. L-appellanti ssostni li l-Kap. 555 ma jeskludix l-applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet tal-Kodici Civili b'dan illi l-artikolu 1866 tal-Kap. 16 huwa ukoll applikabbli għall-kaz odjern. Tinsisti li ladarba ma giex pruvat li: (i) Stephen u Angele Naudi kienu nieqsa minn Malta meta gie prezentat l-ilment u; (ii) li għandhom prezentement nieqsa minn Malta, hohom Louis ma setax jipprezenta l-ilment f' isimhom u konsegwentement l-ġudizzju mhuwiex integru.

18. L-imsemmi artikolu tal-Kodiċi Ċivili jipprovdi kif ġej:

'1866. Izda, il-mandatarju ma jistax joqgħod fil-kawża, bħala attur jew konvenut, fl-isem tal-mandant, għalkemm dan ikun taħdin is-setgħa, meta l-mandant innifsu ma jkunx nieqes mill-gżira li fiha l-kawża għandha ssir, bla ħsara dejjem ta' dak li jingħad fl-artikolu 786 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili: ...'

19. Din il-Qorti hija tal-fehma li hemm distinzjoni netta bejn 'kawża' ġudizzjarja li għaliha ssir referenza fl-artikolu 1866 tal-Kap. 16 u 'ilment' mressaq quddiem l-Arbitru a tenur tal-Kap. 555 tal-Liġijiet ta' Malta.

20. L-artikolu 22(1) tal-Kap. 555 jiddisponi kif ġej:

'Persuna li tkun qed tagħmel l-ilment għandha tressaq ilment quddiem l-Arbitru bil-miktub fejn tidentifika l-parti li kontriha jkun sar l-ilment, ir-raġunijiet għall-ilment, u r-rimedju li jkun qed jitalab ...'

21. L-istess liġi tistipula li l-Arbitru għandu 'jittratta lment b'mod proċeduralment ġust, informali, ekonomiku u mħaffef'¹⁵ u li:

'(8) Bla ħsara għad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att u ta' kull regola magħmula hawn taħt kif imsemmi fl-artikolu 33, l-Arbitru għandu jirregola l-proċedimenti kif jidhirlu xieraq skont ir-regoli ta' ġustizzja naturali:

Izda l-ebda proċedimenti quddiem l-Arbitru m' għandhom ikunu invalidi minħabba f' xi nuqqas ta' osservanza ta' xi formalitajiet jekk kien hemm konformità sostantiva mal-liġi.¹⁶

22. F' dan il-każ, l-iment originali li wasal fl-uffiċċju tal-Arbitru fis-6 ta' Ottubru 2016 ġie pprezentat minn Louis P. Naudi 'pro et nomine'. Permezz ta' ittra mehmuża mal-istess ilment ipprezenta 'Dok 1' spjega, għan-nom tiegħu u ta' ħutu Angele u Stephen Naudi, li huma kienu wirtu investment f'*Friends Provident Ground Rend Income Fund Series 2* mingħand missierhom, liema nvestment huma bieġħu fuq parir u nsistenza tar-rappreżentanti tal-appellanti li dderiġiethom jinvestu r-rikavat fil-*Lifemark S.A.* Fit-30 ta' Jannar 2017, Louis Philip Naudi reġa' pprezenta l-ilment tiegħu mill-ġdid stante li l-ilment originali minnu ntavolat ma kienx meqjus ċar. Għal darb'ohra huwa ilmenta 'f' ismu proprju u f' isem ħutu Stephen Naudi (I.D. 1021846(M)) u oħtu Angele Naudi (I.D. 299452(M)). Fil-mori tal-proċeduri quddiem l-Arbitru, dawn ta' l-añhar pprezentaw l-affidavits rispettivi tagħhom permezz ta' liema kkonfermaw: (i) li awtorizzaw lil ħuhom Louis sabiex

¹⁵ Art. 19(3)(d) tal-Kap. 555.

¹⁶ Art 22(8) tal-Kap. 555.

jistitwixxi l-proċeduri quddiem l-Arbitru f' isimhom ukoll; u (ii) il-kontenut tal-affidavit ta' hohom Louis P. Naudi.

23. Minn dan jirrizulta suffiċjentement ċar li l-ilment in diżamina gie promoss mill-aħwa Naudi kollha għalhemm kien Louis P. Naudi waħdu li mela l-formola tal-ilment f'isem kulhadd. Apparti dan, il-Kap. 555 li jrid li:

*"partijiet", fir-rigward ta' ilment, tfisser il-parti li tkun qed tagħmel-ilment, il-provditur tas-servizzi finanzjarji li kontrih ikun sar l-ilment, u **kull persuna oħra li fil-fehma tal-Arbitru għandha tiġi trattata bħala parti fl-ilment**".*

24. Fiċ-ċirkostanzi għalhekk, din il-Qorti ma ssib l-ebda bażi biex tħassar id-deċiżjoni tal-Arbitru fir-rigward. Dan l-aggravju huwa għalhekk miċħud.

It-Tieni Aggravju.

25. L-appellanti tilmenta mbagħad li l-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji applika hażin il-liġi dwar il-preskrizzjoni u qies b'mod ugwalment żbaljat meta t-termini jibdedw jiddekorru, b' dan illi l-azzjoni odjerna kellha tiġi dikjarata preskritta u għaldaqstant hija kellha tiġi liberata mill-osservanza tal-gudizzju.

26. Dwar l-eċċezzjonijiet tal-preskrizzjoni sollevati mill-appellanti, l-Arbitru għamel il-kunsiderazzjonijiet segwenti:

'Il-provditur tas-servizz qed jagħti tlett eccezzjonijiet dwar preskrizzjoni, ibbazati fuq l-Artikoli 1222(1), 2153 u 2156(f) tal-Kodici Civili.

... dwar preskrizzjoni, illegizlatur ried li l-Arbitru jimxi fuq il-Kodici Civili.

... L-ewwel eccezzjoni dwar preskrizzjoni hija a bażi tal-Artikolu 2153 tal-Kap. 16.

L-Artikolu 2153 tal-Kap. 16 jgħid li 'L-azzjoni għall-hlas tal-hsarat mhux ikkagunati b'reat taqa' bi preskrizzjoni bl-eghluq ta' sentejn.'

Il-Qrati tagħna dejjem irritennew illi l-preskrizzjoni ta' sentejn imsemmija fl-Artikolu 1917 tal-Ordinanza VII tal-1868 (dak li illum hu l-Artikolu 2153 tal-Kodici Civili) hija applikabbli għad-danni extra-kontrattwali jigifieri dawk li gejjin mhux minn inadempjenza ta' obligazzjoni imma 'ex delictu vel quasi'. Meta d-danni huma 'ex contractu', għax gejjin minn vjolazzjoni ta' obligazzjoni, l-preskrizzjoni hija dik ta' hames snin u mhux ta' sentejn.

...

F'dan il-kaz inbiegħ prodott finanzjarju, kif jirrizulta minn diversi dokumenti fosthom, il-Purchase Contract Note u, għalhekk, sehhiet tranzazzjoni kuntrattwali bejn il-partijiet. Galadarba r-rimedju mitlub mhux indipendenti minn obligazzjoni kuntrattwali, il-preskrizzjoni a bażi tal-Artikolu 2153 ma tistax tirnexxi u qed tiġi miċħuda.

L-Arbitru jagħmel referenza wkoll għas-sentenza fl-ismijiet: **Roland Darmanin Kissaun vs GlobalCapital Financial Management Ltd. deciza fl-1 ta' Gunju 2017**, fejn gie deciz li dawn it-tranzazzjonijiet huma ta' natura kuntrattwali.

Eccezzjoni oħra hija ibbazata fuq l-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16. L-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16 jipprovdi li l-preskrizzjoni ta' hames snin tapplika għal:

azzjonijiet għall-hlas ta' kull kreditu iehor li gej minn operazzjonijiet kummercjali jew minn hwejjeg oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-ligi jew ligijiet oħra, taht preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirrizulta minn att pubbliku'.

...

L-Arbitru jrid jara jekk fil-kaz odjern, il-provditur tasservizz irnexxilux jipprova li l-ilmentaturi skadielhom iz-zmien ta' hames snin minn mindu setghu jeżercitaw l-azzjoni.

Huwa l-provditur tas-servizz li jrid jipprova dan. Huma skarsi hafna l-provi li tressqu f'dan ir-rigward. L-uniku xhud tal-provditur tas-servizz, Michael Schembri, ma jagħmel l-ebda referenza għall-eccezzjonijiet tal-preskrizzjoni, u l-unika referenza għalihom saret fin-nota ta' sottomissjonijiet tal-provditur tas-servizz fejn jghid li l-perjodu preskrittiv għandu jiddekorri minn dakinhar li, allegatament, ingħata parir hazin jigifieri minn dakinhar li nbiegh il-prodott. Isemmi wkoll 'Marzu tas-sena 2010'. Din id-data hija d-data meta l-provditur tas-servizz kien bagħat ittra lill-klijenti tieghu fejn kien infurmahom li kienu nhatru amministraturi provvizorji għal-Lifemark.

Però, l-provditur jonqos milli jsemmi li fl-istess ittra huwa qalilhom ukoll:

'GlobalCapital Financial Management Ltd. has unsuccessfully sought to get more information and will continue to endeavour to do so on your behalf. We assure you that as soon as we have more information we will immediately update you accordingly.'

F'Lulju tal-istess sena, il-provditur tas-servizz baqa' jghid lill-klijenti tieghu illi huwa ser ikompli jsegwi l-izviluppi u jinfirmahom. F'Novembru 2013, sar hlas akkont ta' €4,335, fejn gie deskritt bhala tali u bhala 'early instalment of the distribution which will be made on the conclusion of the English Court hearing...etc.'

F'Jannar 2014, sar pagament iehor u l-provditur tas-servizz wiegħed li '... we confirm that we are continuing to monitor the developments on your behalf'.

F'Jannar 2016, sar dak li ssejjah 'final distribution payment' fl-ammont ta' €716.09.

Kien hawn li l-provditur tas-servizz ma baqax iwiegħed li ser ikompli jsegwi l-kaz f'isem il-klijenti tieghu.

Dan iwassal lill-Arbitru għall-konkluzjoni li jkun ingust li l-provditur qed iqajjem l-eccezzjonijiet tal-preskrizzjoni meta sal-2016 kien hu li zamm lill-ilmentaturi imdendlin billi kien iwiegħedhom li ser ikompli jindaga l-kaz f'isimhom, u issa qed jghid li l-preskrizzjoni għandha tidda tghodd minn dakinhar li nbieghu il-prodotti jew minn Marzu 2010.

Apparti l-fatt ukoll li, galadarba kienu qed isiru l-hlasijiet, kienet qieghda tigi interrotta l-preskrizzjoni. Il-provditur tas-servizz baqa' jwieghedhom li ser jibqa' jindaga dwar l-ezitu tal-kaz sal 2016, u issa jkun qed jagixxi in mala fede jekk jghid li kellhom ifittxuh qabel.

Apparti dan, f'dan il-qasam ma jistax ikun li azzjoni tinbeda minn dakinhar li jinbiegh il-prodott ghaliex kieku jsir hekk, minghajr ma l-ilmentatur ikollu l-ebda hjiel ta' kif ser imur il-prodott, il-provditur ikollu ragun jikkontendi li l-ilmentatur ikun intempestiv, jekk mhux ukoll ikun qed jagixxi b'mod vessatorju.

Ghal dawn ir-ragunijiet, l-Arbitru qed jichad ukoll din l-eccezzjoni.

Dwar l-eccezzjoni a bazi tal-Artikolu 1222(1) tal-Kodici Civili, peress li dan jittratta dwar kazi fejn tkun qed tintalab ir-rexxissjoni ta' obbligazzjoni, u f'dan il-kaz mhux qieghed jintalab dan, din l-eccezzjoni qieghda wkoll tigi michuda.'

27. Safejn l-appellanti tinsisti fuq il-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 1222(1) tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta, l-appell tagħha huwa fieragħ abbażi tal-fatt li fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha ddikjarat li *'din l-eccezzjoni qeġħda tigi rtirata għaliex kienet tirreferi għall-ilment precedenti li dan l-Onorabbli Arbitru kien ordna li jitbiddel u gie sostitwit.'*¹⁷ F' kull każ, fil-mertu m'għandiex ragun.

28. Dan l-artikolu jipprovdi kif ġej:

'1222. (1) Meta l-ligi f'xi każ partikolari ma tistabilixxix żmien aqsar, l-azzjoni għar-rexxissjoni minħabba vjolenza, żball, għemil doluż, stat ta' interdizzjoni, jew nuqqas ta' età, taqa' bil-preskrizzjoni egħluq sentejn.

(2) Dan iġħodd ukoll għar-rexxissjoni ta' obbligazzjonijiet mingħajr kawża, jew magħmulin fuq kawża falza.'

29. Fl-appell tagħha l-appellanti tinsisti iżda li l-ilmentaturi jgħidu li *'s-socjetà intimata pittret stampa totalment differenti tan-natura, riskji u karatteristiċi tal-investment fil-prodott Lifemark minn dak li fir-realtà kien. Għalhekk jirrizutla li l-ilment effettivament jittratta dak li jitqies biss bħala każ ta' vizzju tal-kunsens ... it-talba tagħhom hija preskritta a tenur tal-art. 1222 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.'*

30. L-azzjoni odjerna giet intavolata quddiem l-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji sabiex jistharreġ imġieba allegatament mhix xierqa da parti tal-provditur tas-servizz finanzjarju. It-talba tal-appellati¹⁸ mhix waħda għar-rexxissjoni iżda għall-kumpens skont il-Kap. 555, u dan in vista ta' danni minħabba telf li jgħidu li sofrew b'riżultat tal-fatt li ngħataw parir sabiex jinvestu fi prodotti finanzjarji li ma kinux adattati għalihom bħala *retail clients*, u li kienu ferm aktar riskjużi minn dak li gie spjegat lilhom mill-appellanti meta aċċettaw li jagħmlu l-investment skont

¹⁷ Fol. 291.

¹⁸ Fol. 67.

il-parir li ngħata lilhom mill-appellanti.¹⁹ Fil-fehma ta' din il-Qorti huwa ċar għalhekk li l-preskrizzjoni li għaliha jirreferi l-artikolu 1222(1) ma tapplikax fiċ-ċirkostanzi.

31. In kwantu għall-artikolu 2153, l-appellanti tinsisti li t-talbiet tal-ilmentatur u ħutu huma bbażati fuq allegazzjoni ta' ksur ta' liġi u għalhekk id-dannu allegatament kaġunat huwa wieħed ta' naura tortwuża u mhux kuntrattwali. Tgħid li relazzjoni kuntrattwali, anke jekk teżisti, ma teskludix responsabilità akwiljana. Tirreferi f' dan il-kuntest għad-deċiżjoni fl-ismijiet ***Carmel Ciscaldi vs GlobalCapital Financial Management Limited*** mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-5 ta' Mejju 2017 fejn intlaqgħat l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16 u tilmenta li l-Arbitru ma ħax konjizzjoni ta' din is-sentenza.

32. L-artikolu 19(3) tal-Kap. 555 jipprovdi illi:

'Fil-qadi tal-funzjonijiet tiegħu taħt is-subartikolu (1), l-Arbitru għandu:

...

(e) jitratta kull mistoqsija dwar preskrizzjoni skont il-liġi:

Iżda l-provditur ta' servizzi finanzjarji jista' jqajjem l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni biss fl-ewwel sottomissjonijiet bil-miktub li huwa provdut dwarhom fl-artikolu 22(3)(ċ) sakemm majkunx awtorizzat mod ieħor mill-Arbitru li għandu jagħti r-raġunijiet għal dik l-awtorizzazzjoni:

Iżda wkoll l-Arbitru ma jkunx intitolat li jqajjem il-kwistjoni tal-preskrizzjoni minn jeddu:

Iżda wkoll xejn f'dan l-Att ma għandu jinftiehem bħala li qed jagħti xi setgħa lill-Arbitru li jagħti deċiżjoni dwar talba li tkun waqgħet bi preskrizzjoni skont il-liġi meta l-parti investigata tqajjem eċċezzjoni tal-preskrizzjoni.'

33. Imiss issa jiġu mistħarrġa l-artikoli tal-liġi li fuqhom huwa bbażat l-dan l-aggravju. L-artikoli pertinenti tal-Kap. 16 huma s-segwent:

'2153. *L-azzjoni għall-ħlas tal-ħsarat mhux ikkaġunati b' reat taqa' bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' **sentejn.***

'2156. *L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjonibl-egħluq ta' **ħames snin:***

...

(f) l-azzjonijiet għall-ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn ħwejjeġ oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-

---

¹⁹ Fol. 70, punt 9.

ligi jew ligijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirriżulta minn att pubbliku;

'2137. Bla ħsara ta' dispozizzjonijiet oħra tal-ligi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tigi eżerċitata; mingħajr ma jittiehed qies tal-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss.

34. In linea ta' prinċipji ġenerali ssir referenza għad-deċizzjoni parzjali mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-każ fl-ismijiet ***Pace Mario Vs Corinthia Palace Hotel Company Limited Et*** fit-13 ta' Ġunju 2013:

*'Hu ribadit fil-gurisprudenza tagħna li għall-finijiet ta' preskrizzjoni, il-ligi tagħraf tliet għamliet ta' azzjoni għaddanni, u jigifieri: (a) azzjoni dwar ħsarat imniġġa minn għemil li jikkostitwixxi reat, f'liema każ iz-zmien tal-preskrizzjoni huwa dak imfisser mil-ligi biex issir l-azzjoni kriminali dwar l-istess reat (regolat bl-**art.2154(1)** tal-Kap.16); (b) azzjoni għall-ħsarat imniġġin minn delitt jew kwazi-delitt ('l hekk imsejha culpa aquiliana), f'liema każ il-preskrizzjoni hija ta' sentejn - prinċipju rifless fl-**artikolu 2153** tal-Kodici Civili; u (c) azzjoni għall-ħsarat imniġġa minn nuqqas ta' twettieq ta' kuntratt li mhux imfisser fatt pubbliku, f'liema każ il-preskrizzjoni hija dik ta' hames snin;*

*Hu għalhekk pacifiku li illi l-preskrizzjoni bjennali prevvista mill-**Artikolu 2153**, tal-Kodici Civili tikkolpaxxi "l'azione per risarcimento del danno derivante dal fatto illecito, e non quello del risarcimento del danno contrattuale, soggetta quest'ultima azione alla prescrizione confacente al determinato contratto" (**Kollez. Vol. XXVIII P I p 726**).*

*Illi, għalhekk, il-preskrizzjoni ta' sentejn imsemmija fl-**artikolu 2153** tal-Kodici Civili, minbarra li ma tapplikax għall-ħsara mahluqa minn għemil li jikkostitwixxi reat, lanqas ma tapplika fejn l-allegata ħsara titnissel minn ksur ta' patt kuntrattwali (Ara per ez. "**Calafato vs Muscat**", deciza fil-5 ta' Frar, 1895 (Vol. XV.44); "**Naudi vs Zammit**", deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fid-9 ta' Marzu, 1925 (Vol. XXVI.I.54), "**Calleja vs Xuereb**", deciza minn din il-Qorti fl-10 ta' Mejju, 1982). Fil-kawza "**Borda vs Arrigo Group of Hotels et**", deciza minn din il-Qorti fil-15 ta' Jannar, 1999, gie konfermat li l-preskrizzjoni applikabbli tkun ta' hames snin jekk id-danni huma riżultat ta' inadempjenza ta' obbligazzjoni.*

Il-kwistjoni in ezami hija jekk il-kolpa fil-każ prezenti kinetx kuntrattwali jew extra - kuntrattwali / aquiliana naxxenti mid-delitt jew kwazi delitt.

*L-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza "**Joseph Busuttil v Emmanuel Schembri**" deciza fid-19 ta' Frar 1954 per Sir. Luigi Camilleri, irriteriet li wiehed mill-kriterji sabiex jigi deciz jekk il-fatt hux kolpa kuntrattwali jew aquiliana, vvolgħi li, meta hemm kuntratt, il-kolpa tista' tkun aquiliana biss meta l-fatt ikun indipendenti u awtonomu mir-rapport kuntrattwali." (enfasi ta' din il-Qorti.) Din il-Qorti irriteriet li fatt ta' negligenza u imperizja li jikkostitwixxi inadempjenza kuntrattwali, li jista' ikun non factum jew anke male factum ma tistax tkun kolpa aquiliana imma damnum injuria datum li jista' isir fl-okkazzjoni ta' kuntratt. Il-Qorti ccitat Laurent li jgħallem "Il delitto e' una lesione dell'ordine pubblico, e parimenti il quasi delitto interessa la sicurezza delle persone.... la cosa e' affatto diversa in materia di obbligazioni convenzionali. L'inadempimento di impegni da taluno stipulati non produce che un danno pecuniario."*

...

Hu ammess il-konkors bejn ir-responsabbilita' kontrattwali u dik extra kontrattwali. Kif gie deciz fis-sentenza fil-kawza fl-ismijiet "Vassallo vs Mizzi et", deciza fid-9 ta' April 1949, (Vol. XXXIII.II.379) il-Qorti kkunsidrat illi "l-htija meta tigi kkunsidrata fl-entita' taghha, hija wahda; u taht dan l-aspett ma hemmx distinzjoni bejn kolpa kontrattwali u dik komunement imsejha aquiliana, li titnissel minn delitt jew kwazi delitt. Id-differenza bejniethom tinsab fil-kawza u fil-grad. In kwantu ghall-kawza, il-htija kontrattwali tippresupponi obbligazzjoni pre- ezistenti li maghha hija marbuta; mentri l-htija aquiliana tippresupponi fatt li minnu titnissel 'ex nunc'. In kwantu ghall-grad id-differenza hija riposta fl-estensjoni tar-responsabbilita' fis-sens illi fil-kolpa kontrattwali wiehed jista' jirrispondi ta' htija hafifa skont il-kaz, mentri fil-kolpa aquiliana r-responsabbilita' testendi ruhha b'mod li dwarha ma hemmx grad."

Ukoll fil-kaz fl-ismijiet "Arthur George Lambert et vs Anthony Buttigieg pro et noe et." (deciza fit-18 ta' April 1963 – (Vol. XLVII.III.1110) gie deciz li "ma hemm xejn inkompatibbli bejn responsabbilita' kontrattwali u htija aquiliana ... jista' jkun hemm materja ta' delitt jew kwazidelitt anke f'materja ta' obbligazzjonijiet konvenzjonali; f'liema ipotesi l-parti lesa jista' jkollha zewg azzjonijiet – dik nascenti minn htija contrattuale u dik nascenti minn htija extra contrattuale."

Fil-kaz ta' azzjoni ghad-danni nascenti mir-responsabbilita' contrattuale l-attur ghandu jipprova li huwa kellu favur tieghu dik l-obbligazzjoni kuntrattwali u li l-konvenut kien inadempjenti fl-esekuzzjoni ta' dik l-obbligazzjoni fil-konfront ta' l-istess attur. B'hekk irresponsabbilita' ghad-danni tirrizulta mir-rabta guridika jew nuqqas taghha, u dana skont il-kaz, li hemm bejn il-partijiet kontendenti.

L-awtur Andrea Torrente jaghti ezempju car sabiex ikun jista' jaghraf id-distinzjoni bejn rabta kontrattwali li taghti lok ghar-responsabbilita' contrattuale u n-nuqqas ta' rabta kontrattwali li taghti lok ghar-responsabbilita' extra contrattuale. Din ic-citazzjoni hija citata f'diversi sentenzi recenti tal-Qrati taghna u, ghall-iktar carezza, qed tigi hawnhekk abbraccjata wkoll minn din il-Qorti:

"Se io viaggio in tram, e, quindi, ho concluso un contratto di trasporto, e mi ferisco in un incidente, e' sufficiente che io provi di essermi trovato nel tram e di essere stato ferito. Se, invece, mentre passo per la strada, sono investito dal tram, ho l'onere di provare non soltanto l'incidente, ma anche il dolo o la colpa del vettore o dei suoi agenti". L-awtur jispjega li fl-ambitu tar-responsabbilita' "extra contrattuale ... un rapporto obbligatorio ancora non esiste tra le parti ed essa consiste nella trasgressione di un dovere generico di contegno."

35. Applikati dawn il-principji ghall-każ odjern, **din il-Qorti tqies li l-ilment tal-appellati ma jistax jitqies indipendenti u awtonomu mir-rapport kuntrattwali bejn il-partijiet. L-ilment tal-appellati mhuwiex bażat fuq danni minhabba delitt jew kwazi delitt.**
36. Dwar dak deciz mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-każ **Carmel Ciscaldi vs GlobalCapital Financial Management Limited**, li l-appellanti tant ghamlet enfazi fuqu, jirrizulta li dak il-każ għadu *sub judice*. Issir riferenza iżda għal dak deciz mill-Qorti tal-Appell (Superjuri) fil-każ **Darmanin Kissaun Roland Vs Globalcapital Financial Management Limited**, sentenza mogħtija fid-29 ta' Marzu 2009:

*'Fil-kuntest tal-aggravju marbut mal-eccezzjoni tal-preskrizzjoni ta' sentejn a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kodici Civili, din il-Qorti taqbel ma' dak deciz mill-ewwel Qorti li din il-kawza ma hijiex wahda aquiliana. Hu car li l-azzjoni attrici hija bazata fuq kuntratt u ksur tal-istess daparti tas-socjeta` konvenuta. L-attur avvicina lis-socjeta` konvenuta biex jiehdu parir dwar kif jinvesti flusu bi qligh ghalih, u hekk kif is-socjeta` konvenuta accettat li taqdi lill-attur u toffrilu s-servizzi professjonali taghha, hija dahlet f'relazzjoni kuntrattwali mal-attur, b'obbligu li ssegwi d-dmirijiet legali u fiducjarji imposti fuqha u li jemergu mill-kuntratt ta' din ix-xorta. Dak li qed ikun allegat huwa inadempjenza ta' obbligazzjoni, u allura il-preskrizzjoni tal-azzjoni ma hijiex dik ta' sentejn imsemmija fl-artikolu 2153 (ara "Naudi v. Zammit", deciza minn din il-Qorti fid-9 ta' Marzu, 1925) (Kollez. Vol. XXVI.i.54). **Dak li qed jigi allegat li sehħ mhux indipendenti u awtonomu mir-rapport kontrattwali li inholog bejn il-partijiet, u t-talba ghad-danni hija meqjusa mhux biss meta jkun hemm agir delittjuż, izda anke u aktar meta jigi allegat agir bi ksur ta' kuntratt.**²⁰*

37. L-ilment tal-appellat *pro et noe* huwa bbażat fuq pretensjoni għal telf allegatament soffert minnu u minn ħutu b'riżultat tal-fatt li ġie mibjugħ lilhom prodott finanzjarju li ma kienx adattat għalihom, liema prodott kien ferm aktar riskjuż minn dak li ġie spjegat lilhom mill-appellanti meta huma aċċettaw li jinvestu fl-istess. Ilmentaw ukoll li l-appellanti nfurmathom bl-andament ħazin tal-prodott meta kien tard wisq u li missha avzathom qabel. Isegwi għalhekk li l-pretensjoni tal-ilmentaturi mhijiex waħda għal danni kkaġunati minn delitt jew kważi delitt, izda minn nuqqas ta' adempiment da parti al-appellanti ta' obbligu mpost fuqha msejjes fuq ir-rabta kuntrattwali bejn il-partijiet. Għal din ir-raġuni, din il-Qorti hija tal-fehma li mhux applikabbli l-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16.
38. L-artikolu 2137 tal-Kap. 16 'l fuq citat jipprovdni minn meta tibda tiddekorri l-preskrizzjoni. In linea ta' principji ġenerali fir-rigward ta' dan il-punt, din il-Qorti tagħmel referenza għad-deċiżjoni tal-Prim' Awla Ċivili (mhux appellata) fl-ismijiet ***Axisa Karen Vs Vella James Et*** deciza fit-28 ta' Ġunju 2017:

'Il-ħarsien ta' din ir-regola hu wieħed bażiku, tant li huwa dottrinalment aċċettat li l-impossibilità li wieħed jaġixxi trid tkun impossibilità indipendenti mir-rieda ta' dak li jkun, dovuta għal kawża barranija minnu, li huwa ma setax iwarrab;

*Illi dan il-principju jinbena fuq il-massima li azione non natae non praescribitur. L-awturi Baudry-Lacantinerie u Tissier f'dan ir-rigward jgħallmu li "Quanto alla prescrizione estintiva, il suo corso comincia in principio a partire dal giorno in cui e' nato il diritto o l'azione che e' destinata ad estinguere...". U band'oħra jzidu jgħidu illi **"La prescrizione estintiva in materia di diritti eventuali non decorre evidentemente se non dopo il verificarsi dell'evento che fa nascere il diritto rimasto fin allora puramente eventuale"**;²¹*

Illi, hu x'inhu l-għajn tal-preskrizzjoni invokata mill-parti mharrka, jaqa' dejjem fuq il-Qorti li tqis minn liema data tali preskrizzjoni bdiēt għaddejjja, u l-eccezzjoni

²⁰ Enfażi ta' din il-Qorti.

²¹ Enfażi ta' din il-Qorti.

m'għandhiex tintlaqa' jekk mill-provi mressqin jew mill-atti tal-proċess dik id-data ma tkunx tista' tiġi stabilita;

*Illi min-naħa l-oħra, ladarba tkun stabbilita d-data li minnha 'l quddiem tnisslet il-ħsara u beda għaddej iż-żmien preskrittiv, iċ-ċirkostanza dwar jekk il-parti mgarrba kenitx taf jew le li dik il-ġrajja seħħet ma tkunx rilevanti biex il-Qorti tqis jekk dak iż-żmien għaddiex jew għalaqx. Dan jingħad għaliex, fid-dawl tat-tagħlim imsemmi hawn fuq, "Hu risaput illi ddies a quo tal-preskrizzjoni jibda jgħodd minn meta ssir il-ħsara, u mhux minn meta dak li jkun jinduna bil-ħsara. Fil-kawża **Xuereb v Agius**, deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-31 ta' Ottubru, 1959, intqal illi: "il-preskrizzjoni tibda tgħaddi u timxi mill-jum li fih ikun ġara l-fatt illecitu li minnu jidderiva d-dannu, u mhux mill-jum meta l-parti leza tiġi taf bih". It-test huwa wieħed oġġettiv u mhux dipendenti fuq meta l-vittma jkun komdu li jinduna bil-ħsara. Din il-Qorti, Sede Inferjuri, fil-kawża **Mohnani v. Stivala**, deciza fil-11 ta' Ġunju, 2010, qalet: "..... jibda biex jiġi registrat illi kif jingħad fl-Artikolu 2137 Kodici Ċivili, "bla ħsara ta' disposizzjonijiet oħra tal-liġi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak innhar li din l-azzjoni tista' tiġi eżerċitata, mingħajr ma jittiehed qies tal-istat jew tal-kundizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss". Hu spjegat mill-Qorti tal-Appell Supejuri illi "t-test li trid il-liġi allura kien dak oġġettiv, dipendenti mill-fatti li minnhom jorigina d-dritt tal-attur li jaġixxi, mhux it-test soġġettiv għall-persuna tal-attur u cioè` jekk din kenitx jew le f'kundizzjoni li taġixxi, tkun xi tkun ir-raġuni" ("**Raphel Micallef -vs Anthony Agius**", 6 ta' Ottubru, 2000). Evidentement, imbagħad, "iż-żmien hu dak li fih tkun twieldet l-obbligazzjoni, u li fih ikunu twieldu d-dritt u l-azzjoni konsegwenzjali" ("**Joseph Stivala -vs- Prof. Joseph Colombo**", Prim' Awla, Qorti Ċivili, 9 ta' Jannar 1953");*

Illi, minkejja dan, tibqa' dejjem tgħodd ir-regola li l-parti li tqanqal leċċezzjoni tal-preskrizzjoni trid tippruvaha kif imiss u li, f'każ ta' dubju, dan imur kontra l-istess parti eċċipjenti. Minbarra dan, hu x'inhu l-għajn tal-preskrizzjoni invokata mill-parti mharrka, jaqa' dejjem fuq il-Qorti li tqis minn liema data tali preskrizzjoni bdiet għaddejja, u l-azzjoni attriċi għandha tiġi miċħuda jekk mill-provi mressqin jew mill-atti tal-proċess dik id-data ma tkunx tista' tiġi stabilita;'

39. L-appellanti tirreferi ukoll għad-deċiżjoni mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fis-27 ta' Jannar 2003 fl-ismijiet **Malcolm Harwood vs Joseph Aquilina et** fejn ġie deciz li l-perjodu preskrittiv jiddekorri minn meta x-xogħlijiet tal-appalt spicċaw.
40. Fil-każ in eżami, minkejja l-insistenza tal-appellanti li l-fatt lamentat jirrisali għal meta sar il-bejgħ tal-prodotti in kwistjoni, din il-Qorti hija tal-fehma li r-rabta kuntrattwali bejn il-partijiet, u l-aspettativi tal-appellati derivanti mill-istess, kienet waħda kontinwa u pperdurat matul l-andament sħiħ tal-investimenti in kwistjoni. Għalkemm l-ilment tal-appellati dwar imġieba mhux xierqa tas-socjetà appellanti jirreferi għall-pariri u spjegazzjonijiet mogħtija lilhom fl-2008, ossija meta nbiegħu lilhom lilhom il-prodotti finanzjarji in kwistjoni, huma jilmentaw ukoll li l-appellanti ma nfirmathomx qabel dwar l-andament ħażin tal-investimenti tagħhom fil-*Lifemark* u li wara l-akkadut, minkejja kienu jikkorrispondu magħha

sabiex jaraw x'kien qed jigrì, damu biex ngħataw risposta u meta fl-aħħar irċevew twegiba din ma kinitx waħda sodisfaċenti.²²

41. Jirrizulta mill-atti, kif tajjeb rilevat mill-Abitru, li kien fl-2010 li l-appellanti kkorispondiet mal-ilmentaturi u investituri oħra, sabiex tinfirmahom dwar dak li kien qiegħed jigrì fil-kumpanija *Lifemark S.A.* Kif jirrizulta minn dokumenti li hemm fl-atti, l-appellanti baqgħu jigu ttamati li l-*issuer* kien ser joħroġ bi pjann ta' ristrutturazzjoni. Dan kien investment għall-perjodu li kien għadu m'għalaqx. L-investituri ovvjament baqgħu jittamaw li ser tinstab soluzzjoni. Fil-fehma tal-qorti ma jstax jingħad li dak iż-żmien kienet għaddejja l-preskrizzjoni. L-artikolu 2137 tal-Kodiċi Ċivili jipprovdi li l-preskrizzjoni għandha tgħaddi minn meta l-azzjoni tista' tigi eżerċitata. Sa dak iż-żmien l-appellanti kienu għadhom ma sofrewx id-dannu fil-valur tal-kapital. Hu veru li l-valur tal-investment kien naqas. Pero' hu veru wkoll li l-investituri kienu qegħdin jingħataw messagg' ċar li l-*issuer* kien fil-proċess li jipproponi *a restructuring plan*. Għalhekk wieħed ma jstax jippretendi li f'dak l-istadju min investa fil-prodott Lifemark kellu jaqbad u jmur jigrì l-qorti. Wara kollox sa dak l-istadju is-sitwazzjoni ma kinitx ċara li l-investituri mhux ser jikupraw il-kapital. Anzi l-messagg' li tat l-appellanti kien li l-*issuer* kien qiegħed jaħdem sabiex isib soluzzjoni fl-interess ta' kulhadd.
42. Il-qorti tagħmel riferenza għall-konsiderazzjonijiet li għamlet fl-appell **Joseph Said vs GlobalCapital Financial Management Ltd** (55/2017) u deċiż illum, minn fejn hu evidenti li kien biss lejn l-aħħar tas-sena 2012 li l-investituri rċevew cirkolari li seta' jagħtihom x'jifhmu li l-prodott falla. L-iktar kmieni li wieħed jista' jgħid li bdiet tgħaddi l-preskrizzjoni, kien minn dakinhar għalkemm f'dak l-istadju wkoll kien għadu mhux magħruf jekk l-investituri humiex ser jirċievu lura l-kapital li investew fil-prodott. Pero' żgur li minn dak iż-żmien sad-data tal-prezentata tal-ilment lill-Abitru (6 ta' Ottubru, 2016) ma kinux għaddew il-ħames snin kontemplati kontra l-appellanti.
43. Għaldaqstant, tiċhad l-aggravju.

It-Tielet Aggravju.

44. Permezz tat-tielet aggravju tagħha, l-appellanti tilmenta li l-Abitru naqas milli jqis it-tmien eċċezzjoni, cioè l-effett tal-kriżi finanzjarja dinjija ftit granet wara li sar l-investment, u li ssostni li jikkostitwixxi *casus*.

---

²² Dok. LN3 a fol. 77.

45. Fid-deċiżjoni appellata l-Arbitru qal kif ġej:-

'Ma hemm l-ebda kaz ta' casus; u l-provditur tas-servizz mhux qed jigi mfittex għaliex huwa kien qed jiggestixxi l-prodotti de quo izda għaliex qed jallegaw li, bhala Licence Holder mill-MFSA, huwa bieghilhom prodotti b'mod hazin u kiser l-obbligi kuntrattwali magħhom.'

46. Huwa fatt għalhekk li t-tmien eċċezzjoni tal-appellanti ġiet meqjusa. Għalkemm il-kunsiderazzjonijiet dwarha huma skjetti, il-motivazzjoni li fuqha l-Arbitru jibbaża l-konklużjoni tiegħu tirriżulta ċara u ma kellux għalfejn jelabora oltré.

47. F' kull każ, kif ġustament wieġeb l-appellat, **min jeċċepixxi l-casus irid jippruvah** u jrid ukoll iressaq prova li d-dannu kien inevitabbli u li huwa għamel dak kollu fil-kontroll tiegħu sabiex jigi evitat id-dannu:

'... Infatti l-kuncett tal-kaz fortuwitu jew forza magguri ma jsehxx meta għall-hsara jkun ikkontribwixxa l-fatt, pozittiv jew negattiv, tal-bniedem. Skont il-principju tad-dritt, biex ikun hemm il-kaz fortuwitu mhux bizzejjed li jkun avveniment insolitu, sproporzjonat, u li jkun prodott mill-forzi tan-natura, imma jehtieg li jkun inevitabili, b'mod li ma jstax jigi evitat bid-diligenza ordinarja tal-"bonus pater familias".

"Persuna ma tistax semplicement tistrieh fuq il-kaz fortuwitu, jew forza magguri jew stat ta' necessità biex tiskolpa ruhha mill-htija meta tezisti l-kolpa antecedenti' ...

*"Il-Qorti tikkwota mis-sentenza fl-ismijiet **Paul Vassallo et vs Carmelo Pace** mogħtija fil-5 ta' Marzu 1986 (Qorti ta' l-Appell, Vol. LXX.ii.143). F'din jinghad:*

"L min jallega li dak li gara kien dovut għall-inevitable accidentL., fejn qed jghid li dak li gara kien dovut għal casus għandu l-obbligu li jippruvah. Dan il-principju.. gie mehud mid-dottrina u giurisprudenza Ingliza. L-awtur Charlesworth, The Law of Negligence, pagna 512, josserva: 'The burden of proof of inevitable accident is upon the defendant or the other person setting it up.'"²³

48. Ladarba l-Arbitru wasal għall-konklużjoni li dan kien każ ta' *misselling*, ossija li d-dannu subit mill-appellat u ħutu kien konsegwenza ta' nuggas da parti tal-appellanti li tbiegħilhom prodott adattat għalihom, *in linea* mal-ġurisprudenza surriferita, il-casus huwa awtomatikament prekluz.

49. Dan l-aggravju huwa għalhekk miċhud.

---

²³ **Joe Caruana v. Philip Chircop & Sons Limited et**, deċiża mill-Qorti tal-Appell (Superjuri) fl-24 ta' April 2015.

Ir-Raba' u l-Hames Aggravju.

50. L-appellanti tilmenta ukoll li rrispettivament minn kwalunkwe ksur regolatorju, l-Arbitru naqas milli jindaga x'kien in-ness kawżali għat-telf lamentat mill-ilmentaturi u jekk tali telf effettivament seħħ minhabba tort imputabbli lilha. In sostenn ta' dan l-aggravju l-appellanti tirreferi għall-fatti li fil-fehma tagħha huma 'pubblikament magħrufa' u għar-relazzjoni ta' Michael Desmond Fitzgerald²⁴ li jattestaw li hija ma kellha l-ebda involviment fl-andament negattiv tal-prodott finanzjarju in kwistjoni stante li hija kienet biss intermedjarja bejn l-appellati u l-prinċipal.
51. Permezz tal-ħames aggravju tagħha, l-appellanti tilmenta ukoll li anke kieku kellu jirrizulta xi ksur regolatorju, ir-rimedju mogħti mill-Arbitru ma kellux jinkorpora ħlas favur l-ilmentaturi konsistenti f' dak effettivament mitluf minnhom.
52. Għall-finijiet ta' prattiċità dawn l-aggravji sejrjn jiġu trattati f'daqqa.
53. Fl-evalwazzjoni tal-mertu tal-kaz, l-Arbitru għamel is-segweni analiżi tal-prodott innifsu:

'Dan il-prodott, il-Keydata Secure Income Bond (SIB), jew kif indikat fuq il-Purchase Contract Note bhala Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR, u Lifemark S.A. Secure Income Bond 4 GBP, kien prodott ibbazat fuq negozju fil-pensjonijiet dwar il-hajja fis-suq Amerikan. Filwaqt li l-provditur tas-servizz ipprezenta diversi brochures ta' prodotti oħra li mhux mertu tal-kaz, naqas milli jipprezenta l-brochure tal-prodotti mertu tal-kaz. L-istess brochures ma gew lanqas ipprezentati mill-ilmentaturi.

Għalhekk l-Arbitru għamel l-analiżi tiegħu fuq brochures fil-pussess tal-Ufficcju tal-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji.

Kif jidher mill-brochure tipiku tal-SIB, dan il-prodott ippronunzja ruhu bl-aktar mod enfatiku li jagħti qligħ ta' 7.5% kull sena fl-iSterlina u 7% fis-sena fid-Dollari u l-Ewro għall-perjodu ta' hames snin.

Is-Secure Income Bond Fund (SIB) kien investiment tal-kategorija asset-backed securities. Mingħajr ma wiehed joqghod jidhol fid-dettall tal-istruttura legali (u kumplikata tiegħu), l-SIB kien jinvesti f'ibonds (security bonds) li l-assi underlying tagħhom kienu poloz tal-assikurazzjoni fuq il-hajja ta' individwi Amerikani.

---

²⁴ Dokument pprezentat biss fi stadju ta' appell meta l-istadju tal-provi hu magħluq u l-appellanti ma ssodisfawx lill-qorti għalfejn dik il-prova ma saritx fl-ewwel stadju. Quddiem l-Arbitru l-appellanti altru milli kellha biżżejjed żmien sabiex tfittex u gġib parir tekniku. Għan-nuqqas tagħha m'għandux jingħata permess li terġa tiftaħ l-istadju tal-provi quddiem qorti ta' revizjoni.

Dan il-prodott, fost affarijiet ohra, falla ghaliex l-analizi tal-aspettattiva tal-hajja/mewt tal-life-assured ma kinitx korretta. Aktar ma wiehed idum haj, aktar irid idum ihallas premium biex il-polza tibqa' hajja inkella titef fil-valur. Dan johloq problema ta' likwidità biex tkompli ssostni finanzjarjament il-mudell kompost minn diversi poloz ta' assikurazzjoni fuq il-hajja.

Dan kien riskju li hafna analisti ma tawx kazu. Imma kien, fil-fatt, aspett importanti hafna. Minhabba l-avvanzi fil-medicina, hafna nies jibqghu jghixu ghal zmien itwal u, b'hekk, il-premium irid idum jithallas ghal numru ta' snin aktar.

Jekk l-analisti u nies professjonali li kellhom esperjenza biex janalizzaw dawn il-prodotti ma waslux ghal dan, allura, lanqas wiehed jistenna li retail investors, bhalma huma l-ilmentaturi, kellhom ikunu f'qaghda li jaghmlu dan.

Apparti l-fatt ukoll, li l-isem SECURE INCOME BOND, jaghti lill-investitur bla esperjenza x'jifhem li l-investment huwa wiehed sikur u bla riskji, jew riskji baxxi u limitati.

Jekk wiehed ihares lejn il-brochure tipiku tal-SIB jara li mal-ewwel faccata, bi prominenza kbira, hemm rati tajba ta' dhul (Annual Income Over 5 Years), ritratt kbir ta' lighthouse (simbolu tas-sigurtà) u b'indikazzjoni ta' x'inhuma l-beneficcji u l-kwalità tal-prodott:

'Aims to provide return of Capital after 5 years:

Bond invests in cash and assets by institutions rated 'A' or better by Standard and Poor's or equivalent;

Quarterly income option available'.

Ghalkemm fl-istess brochure jissemma li jista' jkun hemm xi riskju ghall-kapital, u jista' jkun hemm xi tnaqqis fl-ahhar jew jekk tigbed l-investment qabel, però l-enfasi qiegħda fuq il-beneficcji li kien joffri dan il-prodott.

Taht it-titolu Benefits at a Glance hemm dan it-test:

- > An investment with NO Stock Market Exposure*
- > Investing in cash and assets issued by institutions rated 'A' or better by Standard & Poor's or equivalent*
- > Available via banks, stockbrokers and direct investment*
- > Low minimum investment – Only GBP10,000 / USD20,000 / €10,000*
- > The bond will be listed on the Luxembourg Exchange*
- > The issue is regulated and authorised by the CSSF the Financial Regulator in Luxembourg.*

- *Hemm ukoll dan b'tipa kbira:*

'A lower risk profile and a higher level of income allows you to receive the income you need without the worry of stock market falls.'

- *Fil-qiegh tal-pagna hemm dan il-kliem b'tipa izghar:*

'Capital is not guaranteed. Like all investments there are certain risks involved which are highlighted within the section 'Key Features' on page 13.'

Il-prodott kellu riskji – il-kapital ma kienx garantit, u kif kien se jmur kien pjuttost ibbazat fuq il-performance ta' prodotti ohra simili ta' dak iz-zmien, apparti l-mudelli matematici u l-assumptions li jigu ma' dawn il-mudelli.

Ir-riskji kif deskritti forsi kienu jaghtu l-impressjoni li ma kienux ivarjaw wisq minn uhud mill-prodotti l-ohra ta' investiment li forsi kienu qed jigu offruti lil investituri ohra. Il-prodott fl-ebda mument ma kien iwiegħed protezzjoni assoluta għall-kapital.

*Però, ma jistax jitqies li dak iz-zmien li nbiegh l-SIB, kien investiment b'riskju baxx. Anzi, kien investiment **f'kategorija ta' riskju medju għal riskju għoli.***

Dan mhux qed jingħad with the benefit of hindsight, imma għaliex in-natura tal-prodott – li jinvesti f'bonds li jinvestu f'poloz tal-assikurazzjoni fuq il-hajja – u l-istruttura innifisha tal-investiment kienu jagħmlu l-SIB investiment riskju li ma kienx addattat għal retail investors kif kien l-ilmentatur.

Dawn it-tip ta' investimenti huma Asset-Backed Securities li huma prodotti kumplessi u ta' riskju għoli.'

54. L-Arbitru bl-ebda mod ma addebita xi ħtija lill-appellanti għall-falliment tal-prodotti finanzjarji in kwistjoni. Inutli għalhekk li l-appellanti tinsisti li ma kinitx hi li ġestiet l-investimenti *de quo*. Huwa iżda wasal għall-konklużjoni li dan huwa każ ta' **misselling** fejn l-appellanti, li tat *advisory services* lill-appellati meta xtax il-prodotti in kwistjoni, bieghulhom prodotti li ma kienx *suitable* għalihom. Dan inkwantu: (i) ma kienux adattati għal *retail clients* bħal ma kien huma; (ii) l-appellati ma kellhomx l-għarfien u l-esperjenza biex jifhem ir-risju marbut mal-investimenti fil-*Lifemark*; u (iii) meta wieħed iqis l-ammont kbir ta' flus li ġew investiti mingħajr diversifikazzjoni, il-provditur kien qed ipoġġi lill-ilmentaturi f'pożizzjoni li jistgħu jgarrbu telf kbir.

55. L-Arbitru kompli jgħid:

'Meta l-MFSA, li hija r-regolatur f'dan il-qasam, rat li kienu qed jinbieghu prodotti li huma Asset-Backed Securities bħal dan il-prodott, interveniet billi harget: Warning to prospective investors about Asset-Backed Securities (bħalma hu lLifemark), fejn qalet:

...

Consumers should be aware that the characteristics of these products make them unsuitable for unsophisticated investors. These products

are generally considered appropriate for investors who have experience and knowledge to understand how these financial instruments work and can afford to take the relevant risks.'

Huwa minnu li dan l-avviz lill-investituri hareg wara li nbiegh il-prodott de quo lill-ilmentaturi, imma li qalet l-MFSA kien proprju dwar daww il-prodotti li kienu qed jinbieghu (bhall-SIB) u r-riskji li rat l-MFSA kienu digà jezistu fil-prodotti li nbieghu.

Barra minn hekk, fis-sentenza taghha f'kaz simili, il-Prim'Awla tal-Qorti Civili iddeskriviet il-prodotti bhal-Lifemark hekk:

'Hu minnu illi ma jfissirx li investment li jkun sigur, dan ma jistax ifalli xorta, izda investiment f'kumpaniji ta' life insurances ma jistghux jitqiesu bhala investimenti siguri ghall-ahhar. Il-Qorti tirreferi ghal dak li jghid f'artikolu pubblikat fl-14 ta' Frar 2014, il-Financial Conduct Authority tar-Renju Unit li jitkellem fuq traded life policy investments kif jidher li kien kostitwit dan il-fund.

Jintqal hekk:

"Traded life policy investments (TLPIs), which are sometimes called 'death bonds' - are complicated products generally unsuitable for the mass retail market.

They are also known as 'death bonds' because the ultimate investment is in life assurance policies, typically of US Citizens. Investors hope to benefit by buying the right to the insurance payouts upon the death of the original policyholders.

They are sometimes also known as 'traded life settlements' or 'senior life settlements'.

TLPIs may pay a regular income or can aim to grow in value over time. Most death bonds are sold as unregulated collective investment schemes (UCIS), but some take other legal forms.

Our review of sales in the TLPI market revealed high levels of unsuitable advice. We are worried that this market could grow and cause further customer losses in the future.

As a result, we have recommended that these products should not reach ordinary retail investors in the UK. This would mean that firms should not be marketing, recommending or selling these products to the mass retail market."

M'hemm l-ebda dubju li l-ilmentaturi kellhom jitqiesu investituri zghar li, anke kif kienu r-Regoli dak iz-zmien, kellhom jinghataw protezzjoni massima minn min bieghilhom dan il-prodott.'

56. Din il-Qorti mhix sejra tidhol fil-mertu tal-kunsiderazzjonijiet tal-Arbitru f'dan il-kuntest għaliex l-istess huma l-mertu tas-seba' aggravju. Għall-finijiet tar-raba' u l-ħames aggravju bizzejjed jinghad li l-Arbitru kkonkluda li l-prodott ma kienx

suitable u *appropriate* għall-appellati. Altru għalhekk milli ma kien hemm l-ebda ness bejn it-telf lamanetat mill-ilmentaturi u t-tort imputabbli lill-appellanti kif allegat permezz ta' dan l-aggravju.

57. A tenur tal-artikolu 26(3)(ċ) tal-Kap. 555:

'Jekk l-ilment jinstab totalment jew parzjalment sostanzjat, l-Arbitru jista' jordna lill-provditur tas-servizzi finanzjarji jagħmel waħda jew iżjed minn dawn li ġejjin:

...

(iv) li jħallas ammont ta' kumpens għal kull telf ta' kapital jew dħul jew danni sofferti mill-persuna li tagħmel l-ilment minhabba fl-imgħiba li fuqha jkun sar l-ilment, mingħajr imgħax jew bl-imgħax, b'dik ir-rata raġonevoli u fil-parametri stabbiliti bil-liġi kif l-Arbitru jista' jiddeċiedi, fuq il-flus kollha jew xi parti mill-flus, u fuq iż-żmien kollu jew xi parti mill-perjodu bejn id-data li fiha l-imgħiba li fuqha jkun sar l-ilment tkun bdiet sad-data li fiha jsir il-ħlas;'

58. Ladarba l-appellanti bieghat lill-appellati prodott finanzjarju li ma kienx xieraq għailhom, l-Arbitru bla dubju kien pjenament ġustifikat li jiddeċiedi li huma għandhom dritt jiġu rifiużi l-ammont sħiħ minnhom pretiż.

Is-Sitt Aggravju

59. L-appellanti tilmenta ukoll li l-Arbitru żbalja meta ċaħad l-eċċezzjoni tal-legittimu kontradittur. Tinsisti li l-ilmentaturi misshom indirizzaw il-lanjaza tagħhom kontra s-socjetà estera *Lifemark* li emettiet il-prodott.

60. L-Abitru ċaħad l-imsemmija deċiżjoni abbażi tas-segwent:

'Dwar l-ecezzjoni li l-provditur tas-servizz m'huwiex il-legittimu kontradittur ghax kien biss intermedjarju, l-Arbitru ser jichadha ghal dawn ir-ragunijiet. Imkien il-provditur tas-servizz ma gab xi prova soda li juri dan. Anzi, l-Purchase Contract Note, jgifieri d-dokument li jaghti prova tax-xiri tal-prodotti in kwistjoni, huma kollha mahrugin u ffirmati f'isem GlobalCapital Financial Management Ltd. li ddeskriviet lilha nnifisha biss bhala kumpanija licenzjata mill-MFSA.

Il-provditur tas-servizz ma gab l-ebda prova konkreta jew xi xhud li jghid li huma kienu qalu lill-ilmentaturi li qed jagixxu f'isem haddiehor meta bieghu il-prodotti in kwistjoni.

Apparti dan, bhala Licence Holder mill-MFSA biex jaghti pariri u jbiegh prodotti finanzjarji, il-provditur tas-servizz huwa marbut bir-regoli mahruqa mill-MFSA taht il-Kap. 370 tal-Ligijiet ta' Malta u, peress li huwa provditur tas-servizzi finanzjarji skont id-definizjoni taht il-Kap. 555, u kien hu li biegh dawn ilprodotti lill-ilmentaturi, ghalhekk huwa soggett għall-proceduri quddiem l-Arbitru fil-kwalità tieghu ta' provditur tas-servizzi finanzjarji u huwa l-legittimu kontradittur.'

61. Jiġi mtenni għal darb' oħra li l-fatt li l-*issuer* tal-prodotti in kwistjoni kienet il-*Lifemark S.A.* ma jbidel xejn mill-fatt li l-istess inbiegħu lill-appellati mis-soċjetà appellanti li kellha obbligi preċiżi fil-konfront tagħhom bħala soċjetà liċenzjata mill-MFSA. Fl-ilment tagħhom l-ilmentaturi appellati allegaw proprju li l-appellanti naqset milli tħares id-dmirijiet tagħha a tenur tal-*Guidelines* u Regolamenti applikabbli tal-MFSA u li naqset milli teżegwixxi l-obbligi mposti fuqha mill-liġi u mill-kuntratt vigenti bejniethom. F' dan il-kuntest, ma hemm l-ebda dubju li hija s-soċjetà appellanti li għandha twieġeb għal dawn l-allegazzjonijiet.
62. Dan l-aggravju hu miċħud ukoll.

Is-Seba' Aggravju

63. Finalment l-appellanti tilmenta li l-konklużjoni tal-Arbitru fil-mertu hija bbażata fuq apprezzament ħażin tal-fatti u l-provi miġjuba quddiemu. Tilmenta li l-Arbitru għamel analiżi ħażina tal-investment mertu tal-każ odjern u tar-raġuni għalfejn dan l-investment falla. F' dan is-sens tirreferi għan-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħha. Tgħid li l-Arbitru ma jagħti l-ebda spjegazzjoni għalfejn skont il-fehma tiegħu l-***Lifemark S.A. Secure Income Bond*** kien prodott kumpless ta' riskju għoli u ma kienx adattat għal *retail investors* u tilmenta mill-fatt li l-Arbitru njora l-*File Note* relattiva. Tirreferi ukoll għar-relazzjoni ta' Michael Desmond Fitzgerald eżebita minnha mar-rikors tal-appell tagħha u tinsisti li l-appellat Louis Naudi kien jaf li kien hemm riskju hekk kif xehed huwa stess. Tinsisti li l-ilment tal-appellat ġie bbażat unikament fuq il-fatt li l-investment mar ħażin u hija ma taħtix għal dan stante li r-rwol tagħha kien biss ta' intermedjarja.
64. Għal dak li jirrigwarda l-apprezzament tal-provi, il-Qorti tirreferi għall-parti preliminari tal-konsiderazzjonijiet tagħha. Ittenti wkoll li d-dokument '**MDF**', ossija r-rapport tekniku ta' Dr. M. Desmond Fitzgerald, jammonta għall-prova ġdida li l-appellanti kellha kull opportunità tressaq quddiem l-Arbitru u għalhekk mhux se tiegħu konjizzjoni tiegħu.
65. Jiġi ribadit li mhuwiex kontestat li l-*issuer* tal-prodott mibjugħ lill-appellati ma kinitx is-soċjetà appellanti u tant anqas ma ġie allegat/deciz li s-soċjetà appellanti kienet il-kagun tal-andament ħażin tal-prodott finanzjarju in kwistjoni. L-Arbitru fl-ebda waqt ma qal hekk. Dak li kkonkluda l-Arbitru meta evalwa l-mertu tal-każ kien iżda li in-nuqqas imputat lis-soċjetà appellanti kien dak ta' *misselling* għaliex il-prodott mibjugħ lill-appellati mis-soċjetà appellanti ma kiex *suitable* għalihom:

'Peress li l-ilmentaturi xehdu b'mod li ma gewx kontradetti, li huma kienu investew fuq parir ta' Ms Farrugia Randon, allura, s-servizz li inghataw kien wiehed 'advisory'. Galadarba inghata dan is-servizz kellu jsir is-**Suitability Test**:

'The Licence Holder shall obtain from clients or potential clients, such information as is necessary for the Licence Holder to understand the essential facts about the client and to have a reasonable basis for believing, giving due consideration to the nature and extent of the service provided, that the specific transaction to be recommended, or entered into in the course of providing a portfolio management service, satisfies the following criteria:

- a. it meets the investment objectives of the client in question;*
- b. it is such that the client is able financially to bear any related investment risks consistent with his investment objectives;*
- c. it is such that the client has the necessary experience and knowledge in order to understand the risks involved in the transaction or in the management of his portfolio.'*

Biex il-provditur tas-servizz seta' jaghmel dan l-investment lill-ilmentaturi, kellu jissodisfa dawn it-tliet kriterji. Dwar l-ewwel kriterju, jekk l-investment kienx jissodisfa l-objettivi tal-investment li kellhom l-ilmentaturi, huma jsostnu li ghalkemm kienu jafu li investment seta' jitla' kif ukoll jinzel, dawn huma kriterji li ssibhom kwazi f'kull investment. Però, huma jinsistu li ghamluha cara ma' Ms Farrugia Randon li ma riedux li jitilfu flushom kollha billi jidhlu f'investment riskjuz aktar milli xtaqu.

Kif digà gie accennat f'din id-decizjoni, l-SIB, anke skont ismu bhala Secure Income Bond, kien iwieghed investment sikur li fil-fatt ma kienx. Mill-analizi tal-prodott aktar 'il fuq, jirrizulta li dan il-prodott ma kellux jinbiegh lil retail clients kif kienu l-ilmentaturi, u dan qalitu l-MFSA u anke l-awtorità tar-Renju Unit. Ghalhekk l-ewwel kriterju ma giex sodisfatt.

Dwar it-tieni kriterju, meta wiehed iqis l-ammont kbir ta' flus li gew investiti f'darbtejn f'dan il-prodott minghajr ebda diversifikazzjoni, il-provditur kien qed ipoggi lill-ilmentaturi f'pozizzjoni li jistghu igarrbu telf kbir.

Dwar it-tielet kriterju, jigifieri li 'client has the necessary experience and knowledge in order to understand the risks involved in the transaction', il-provditur tas-servizz jipprova jaghti l-impressjoni li l-ilmentaturi kellhom hafna esperjenza fl-investimenti u jsemmi tliet prodotti li kellhom. Apparti l-fatt li dawn m'humiex kollha tal-istess natura tal-Lifemark, jirrizulta li dawn l-investimenti kienu wirtuhom minghand missierhom u gew maqluba fuq isimhom. Fil-fatt, fil-kontroezami tieghu, Michael Schembri, jammetti dan ...

Ghalhekk it-tielet kriterju ma giex sodisfatt u ma giex ippruvat li kellhom 'the experience and knowledge' li setghu jifhmu r-riskji abbinati ma' dan il-prodott. Dan ifisser li l-provditur kiser ir-Regola 2.16.

...

Ghar-ragunjjiet moghtija, l-investimenti li nbieghu mill-provditur tas-servizz lill-ilmentaturi ma kienux 'suitable' ghalihom u, ghalhekk, sar bejgh hazin tal-prodott.

Galadarba sar bejgh hazin tal-prodott, l-ilmentaturi ghandhom jitpoggew fis-sitwazzjoni taghhom qabel ma nbiegh il-prodott.

Konsegwentement, jirrizulta wkoll li dan il-prodott ma kienx jilhaq 'l-aspettattivi ragonevoli u legittimi tal-konsumaturi' meta nbiegh lilhom dan linvestment.

Ukoll, il-provditur tas-servizz ma kienx adempjenti mal-obbligi kuntrattwali tieghu li johorgu min-natura ta' dawn it-tranzazzjonijiet billi l-konsumatur jinghata l-informazzjoni kollha mehtiega dwar il-prodott sabiex ikun jista' jaghmel ghazla li tirrispekkja l-aspettattivi tieghu; il-livell ta' riskju li ried jiehu u, fuq kollox, li jinghata protezzjoni minn min jifhem aktar minnu biex jitharsu flusu. Dan ukoll ikkumplimentat mill-kwezit baziku li Licence Holder ghandu, fuq kollox, jagixxi b'mod professjonali u gust ...

L-Arbitru m'huwiex konvint li dan sar mill-provditur tas-servizz. Jidher li l-aktar haga li kkundizzjonat lil din it-tranzazzjoni kienet l-exit fee qawwiya li hallsu lilmentaturi lill-provditur tas-servizz, jigifieri dik ta' 3,000 liri sterlini, biex johorgu mill-'Friends Provident' (li skont l-ilmentatur, Louis P. Naudi, fir-realtà, ma kellux il-problemi kif intqal lilhom) u jidhlu fil-Lifemark. Dan ma giex kontradett millprovditur tas-servizz.

Ghal dawn ir-ragunijiet kollha 'l fuq imsemmija, l-Arbitru huwa konvint li lilment huwa wiehed ekwu, gust u ragonevoli u qed jilqghu sakemm dan huwa kompatibbli ma' din id-decizjoni.'

66. Huwa minnu li l-ilmentaturi Louis P. Naudi u Stephen Naudi kkonfermaw li kienu konsapevoli li l-invesetiment jista' jitla' jew jinzel. Izda **mhux kull investment igorr mieghu l-istess tip u livell ta' riskju. Huwa l-livell u n-natura tar-riskju marbut ma dawn il-prodotti partikolari li kellhom jigu spjegati lill-appellati.** L-appellat Louis Naudi xehed li:

'... s-sinjura Farrugia Randon kienet insistiet li tiltaqa' maghna u fil-fatt saret laqa' d-dar tiegħi ... Qaltina wkoll li kienet qed ittina parir biex nohorgu mill-Friends Provident 'against a one time only exit fee' ta' 3000 liri sterlini u biex ir-rikavat tinvestijulna parti fil-Lifemark S.A. Secure Income Bond Fund Issue 4 denominat f' munita Sterlina u parti fil-Lifemark S.A. Secure Income Bond Fund Issue 3 denominat f' munita Ewro ... jien niftakar li staqsejtha kienx ikun ahjar li ninvestu kollox fi Stocks tal-Gvern Malti ghaliex hassejt illi dawn kienu investimenti certi u bla riskji u li taghhom kont midhla. Izda hi baqghat tinsisti maghna u assiguratna li kif kien jindika it-titolu tal-Investment propost dan kien wiehed 'Secure'²⁵

67. Kliem li jindika li l-appellati ma riedux jinvestu f' prodott riskjuż. In-kontro-eżami, mistoqsi jikkonferma l-firma tieghu fuq il-File Notes zied jghid:

'... fejn ma kienx tekniku fhimtu, u fejn kien tekniku ma fhimtux'

68. Da parti tal-appellanti xehed biss Michael Schembri qua MLRO u compliance manager a bazi tal-file tal-appellat mizmum ghand l-appellanti u jistrieħ principlament fuq File Note ta' meta saret il-laqa' li matula gie offrut l-prodott in kwistjoni lill-appellat. **Daniela Farrugia Mangion ma xehditx.** Lanqas ma

---

²⁵ Fol. 68.

xehed / xehdu **I-impjegat/a tal-appellanti li ffirmaw il-File Notes preżentati mill-appellanti** li jinsabu a fol. 104 u 105 tal-proċess u li skont l-istess dokument spjegaw lill-ilmentaturi l-kontenut tal-istess. Jiġi osservat li *I-File Notes* in kwistjoni:

- (i) huma dokumenti *standard form*;
- (ii) jużaq kliem li mhux neċessarjament jinftiehem minn persuna li mhux teknika;
- (iii) huma miktuba b' tipa verament żgħira u diffiċilment legġibbli; u
- (iv) jinkludu '*option*' immarkata b' salib permezz ta' liema l-appellat ddikjara li '*I/we confirm that we do not require a copy of this document unless I/we otherwise notify.*'

69. L-appellat Louis Naudi jgħid iżda li xi żmien wara kien irċieva kopja tal-istess:

*'... Sussegwentement hija kienet bagħtilna kopji ta' dak illi konna ffirmajna b' żieda tal-firma tagħha u xi kaxxex ittikjati.'*²⁶

70. In kontro-eżami nsista li:

*'... għalkemm iffirmajt dawn id-dokumenti quddiem Farrugia Randon, dawn il-kaxxex hi ma ttikkjathomx dak il-ħin, u ġew ittikjati wara. Indunajt għax, kif għedt, kif iffirmajt ma kienux ittikjati u meta ġew għandi kienu ttikjati. Ngħid li ġew għandi għall-ħabta ta' Settembru 2008. Ngħid li iffirmajt xahar qabel f' Awissu.'*²⁷

71. F' kull każ, dwar ir-riskju nvolut, il-*File Notes* in kwistjoni li tant tistrieħ fuqhom l-appellanti jaqraw hekk:

- '1. Value of these investments and the income derived, can go down as well as up and you may get back less than the amount invested. Also if the investment in currency fluctuations may have an adverse effect on the value of your investment.*
- 2. Currency fluctuations may have an adverse effect on the value of your investment.*
- 3. Past performance is not a guide to the future ...'*

72. **Din hija disclaimer ġenerika li ma tammonta għal ebda informazzjoni speċifika dwar ir-riskju reali tal-investment in kwistjoni. Kull investment jaf jitla' u jinżel iżda mhux kull investment iġorr miegħu l-istess livell ta' riskju. Imkien ma jirriżulta x' kienu r-riskji partikolari**

---

²⁶ Fol. 69.

²⁷ Fol. 256.

marbuta mal-investment f' Lifemark SA – Secure Income Bond Issue 3
u **4** mibjugħin lill-appellati.

73. Fl-istess *File Note* gie dikjarat ukoll li *'clients were informed about the various products available through GlobalCapital Financial Management Ltd ...'*; liema asserzjoni giet kontestata mill-appellati li xehedu li Farrugia Randon insistiet magħhom fuq il-prodott in kwistjoni. L-appellanti bl-ebda mod ma kkontradiċiet dan u mkien ma jirrizulta x' kienu l-allegati prodotti alternattivi offerti lill-appellati skont l-imsemmija *File Notes*. Fihom jingħad ukoll:

'6. Client/s confirmed that he/they have read the brochure and confirmed that they know the structures, charges and risks connected with and associated to the product. Client was provided with all the necessary information, brochures and other documentation on the Secure Income Bond issue 3/4. After considering all these factors, the Client/s agreed to proceed with the investment in the Fund.'

74. Il-*brochure* relattiv gie eżebit biss mar-rikors tal-appell tal-appellanti bħala **'Dok SIB'**. Fih jingħad:

'The Secure Income Bond (SIB) is highly attractive because it offers a higher level of fixed income without the level of risk from investing in equities or corporate bond funds. The assets it invests in, cash and insurance contracts, are not linked in any way to the stock market performance, not tied to indexes, the political climate or industrial growth. In addition the investment is passive and non-cyclical. All of the insurance contracts will be issued by institutions rated 'A' or better (Source: Standard & Poor's or equivalent). This makes it lower risk than many traditional stock market linked income investments ...

A lower risk profile and a higher level of income allows you to receive the income you need without the worry of stock market falls.

...

The return on your capital does not depend on the performance of the stock market but at the rate at which the insurance contracts pay out within the SIB. Because it is possible to 'model' how insurance contracts mature through mortality tables and actual calculations, the risk level of the SIB is reduced because the returns are more predictable than with stock market investments.

...

You should be reassured that all of the insurance contracts within the SIB will be issued by financial institutions with a minimum credit rating of 'A' ...'

75. Il-*bochure* jagħti mbagħad spjegazzjoni simplistika ta' kif l-flejjes jiġu nvestiti wara liema jingħad:

'Capital is not guaranteed. Like all investments there are certain risks involved which are highlighted within the section 'Key Features' on page 13.'

76. F'pagna 13 tal-imsemmi *brochure* jingħad biss li uħud mill-*parties involved* għandhom *credit rating* 'A' u 'AA-' b'dan illi '**The credit rating is not a recommendation to purchase, sell, or hold a financial obligation, as it does not comment on market price or suitability for a particular investor.**' Pagna 14 mbagħad telenka '**RISK FACTORS**' u '**OTHER RISK FACTORS**' fejn jingħad li:

'Predicted Maturity rates

The actuarial modelling used to provide the financial models for the SIB is based on recognised industry standards. Whilst these are not subject to rapid change there is a risk that a significant technological or pharmaceutical development could impact on the accuracy of the models and when contracts are likely to mature.

This is considered to be a small risk due to the size of the portfolio and the spread of expected maturity dates across the contracts. Furthermore, any such advance is highly unlikely to affect all contracts and would also be difficult to gain regulatory approval for, within the five year term of the SIB.'

Credit risk

There are two distinct credit risks.

- 1) *The issuing companies of the insurance contracts which are a minimum 'A' credit rating*
- 2) *The issuer of the Bond*

Issuing company risk

Large reserves are carried by these companies to protect against default and, were this to happen the contracts are likely to be assumed by another provider i.e. the book is traded en masse.

Government Legislation

There can be no guarantee that during the life of the SIB new legislation could alter the market for trading insurance contracts ...

Valuation of traded insurance contracts

The actuarial models used in the SIB have been stress tested by there can be no guarantee that they will function as anticipated. This could lead to contracts possibly being mis-priced relative to their future sale value if contracts are still current when SIB matures.

It is also assumed that the longer a contract is owned by the SIB the greater its market value since it is closer to possible maturity. If the dynamics of the market change this might not be the case and it would therefore be possible for contracts to fall in value. If this were to happen capital might not be returned in full at the end of the term which involves the sale of residual contracts to generate sufficient cash .....

77. Din il-Qorti ma tippretendix li l-appellati, bħala *retail clients*, fehmu l-import reali tar-*risk factors* hemm elenkati meta ma jirriżultax li dawn ir-*risk factors* partikolari ġew spjegati lilhom. Huwa manifest li l-informazzjoni fl-imsemmi *brochure* ma kinitx tali li persuni mhux esperti fis-servizzi finanzjarji, kif bla dubju kienu l-

appellati, setgħu jifhmu faċilment. L-investimenti li l-appellati wirtu mingħand missierhom żgħir li ma jagħmluhom xi esperti fis-settur jew f' dan it-tip ta' prodott partikolari.

78. Dwar l-element ta' riskju involut, l-appellanti tinsisti li dan il-prodott *'kien wieħed ta' riskju baxx, jew baxx sa medju'* kif spjegat fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħha. Fl-imsemmija nota argumentat:²⁸

4. ... il-prodott in kwistjoni ma kienx espost direttament għar-riskju tas-swieg tal-azzjonijiet liema swieg huma aktar volatili, partikolarment fi żmien ta' kriżijiet ekonomiċi u finanzjarji mondjali;

5. Illi jirriżulta ukoll li l-investimenti li kienet tagħmel Lifemark S.A. kienu jikkonsistu (apparti minn flus likwidi ossija cash) f' portafoll ta' senior life policies diversi. Għalhekk l-investimenti li kienet tagħmel Lifemark S.A. kienu ukoll diversifikati u din il-kumpanija ma kinitx esposta għar-riskju ta' kumpanija tal-assikurazzjoni waħda;

6. Illi, kuntrarjament għall-investimenti l-oħra li kellhom l-ilmentatur u ħutu, **is-senior life policies li Lifemark SA kienet tinvesti fihom kienu maħruġin minn istituzzjonijiet li għandhom rating ta' 'A' jew aħjar minn Standard & Poor's** (jew rating ekwivalenti minn rating agencies internazzjonali oħra). Illi di piú l-kustodju maħtur minn Lifemark S.A. sabiex iħares l-istess investiment, inkluż l-amministrazzjoni tiegħu, kif ukoll sabiex iżomm taħt il-kustodja tiegħu il-flejjes u l-assi kollha ta' Lifemark S.A. kien bank internazzjonali b' rating ta' 'A' minn Standard & Poor's (bl-isem ta' Société Européenne de Banque S.A. (SEB)). Illi l-'payment and custody agent' kellu jkun ukoll investiment bank ewlieni fl-Istati Uniti b' rating ta' 'AA-' minn Standard & Poor's ...

7. Illi għalhekk fil-mument li l-ilmentatur u ħutu akkwistaw l-investiment in kwistjoni, dan l-investiment, fl-isfond tal-informazzjoni li kienet teżisti dwaru dak iż-żmien u abbażi tal-informazzjoni li kellha s-socjetà intimata mingħand l-ilmentatur stess, kellu l-premessi kollha neċessarji biex jinbiegħ lilhom bħala investiment b' riskju baxx jew limitat ...'

79. Apparti s-sottomissjonijiet surriferiti, l-appellanti pprezentat għall-ewwel darba flimkien mar-rikors tal-appell tagħha **'Dok. DH'**, ossija *product review*, li għalkemm inkiteb minn terz, jidher maħruġ mill-issuer tal-investiment innifsu. Ma jirriżultax li dan ir-review għie mgħoddi jew spjegat lill-appellat qabel ma investa fil-prodott in kwistjoni. Fih jingħad:

---

²⁸ Fol. 286.

*'It is vital for advisers and their clients to appreciate that this product does not offer guaranteed income or growth. The target rates are based on Keydata International's actual modelling of the profile of the policies purchased. **In terms of risk, for income investors the Bond is less secure than deposits but would compare favourably with the more aggressive bond funds, which can only achieve target yields by including sub-investment grade bonds in the portfolio mix.***

*For growth investors Keydata International's carefully constructed portfolio would seem to be far less volatile than stockmarket investments. Of course, for both groups there is the inherent risk that medical advances, as yet unknown, could prolong the lives of the original policy holders, while a change in US legislation and regulation could also affect the value of the policies. **However, Keydata International five-and seven-year bonds, weighted towards the traded policies of the 75-year-old+ market, seems to be well immunised against any unforeseen change ...***²⁹

80. İzda skont l-Arbitru ma jistax jitqies li dak iż-żmien li nbiegħ il-**Lifemark SA – Secure Income Bond** lill-appellati, dan kien investiment b'riskju baxx iżda kien investiment f' kategorija ta' riskju medju għal riskju għoli.
81. L-ispjegazzjoni mogħtija mill-Arbitru sabiex wasal għal din il-konkluzjoni diġa' giet riprodotta aktar 'l fuq b' dan illi a skans ta' ripetizzjoni u dilungar inutli, il-Qorti mhux se terġa tirriproduciha hawnhekk. In sintezi, huwa jgħid li l-prodott li nbiegħ lill-appellati huwa kategorizzat bħala **asset-backed securities**, prodott kumpless biex tifhmu tant illi ma kellux jiġi mibjugħ lil *retail investors* bla esperjenza kif kienu l-appellati. F'dan is-sens, l-Arbitru kkwota *Consumer Media Release* tal-MFSA datata 13 ta' Novembru 2009 li tgħid li '**consumers should be aware that the characteristics of these products make them unsuitable for unsophisticated investors. These products are generally considered appropriate for investors who have experience and knowledge to understand how these financial instruments work and can afford to take the relevant risks.**'
82. Bla dubju, l-appellati ma kellhomx l-esperjenza u l-għarfien biex jifhmu kif jaħdem il-prodott in kwistjoni. Huwa minnu li din il-*Media Release* inħarġet wara li dan l-investiment inbiegħ lill-appellati, iżda fil-kuntest tal-fatt li l-appellanti hija soċjetà speċjalizzata u liċenzjata biex tagħti *investment advisory services* lill-klijenti tagħha, hija kellha tkun konsapevoli ta' dawn ir-riskji rrispettivament mill-*Media Release* tal-MFSA. Dan apparti li minn dak li xehed l-appellat, ma jirriżultax lill-qorti li l-appellanti għamlet risk assessment kif suppost dwar l-appellati. L-

---

²⁹ Enfażi tal-Qorti.

interess tagħha jidher li pjuttost kien li tikkonvinċi lil Louis Naudi sabiex jinvestu fil-prodott. Mill-provi li tressqu l-qorti m'għandhiex dubju li l-appellanti kellha tqies li l-prodott ma kienx *suitable* għall-ilmentaturi appellati b' dan illi ma kellu qatt jiġi mibjugħ lilhom.

83. L-aggravju hu miċhud ukoll.

Għal dawn il-motivi tiċhad l-appell bl-ispejjeż kollha kontra l-appellanti.

Anthony Ellul.